

Zincirleme Suçta “Bir Suç İşleme Kararı” Kavramı ve Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde İncelenmesi^(*)

The Concept of “A Decision to Commit Crime” in Successive Crime and Its Analysis within the Framework of the Court of Cassation’s Case Law

İlhan BULUT^(**)

Öz:

Zincirleme suç Türk ceza hukuku sisteminin en önemli kavramlardan biridir. Zincirleme suçun subjektif şartı olarak ifade edilen “bir suç işleme kararı” ise birden çok suçu birbirine bağlayan bir unsurdur. Bir suç işleme kararının esasını açıklamak için öğretide çeşitli teoriler ileri sürülmüştür. Hangi teorinin kabul edildiği zincirleme suçun etki ve kapsamını büyük ölçüde etkilemektedir. Türk öğreti ve uygulamasında hâkim yaklaşım bir suç işleme kararını önceden kurulması gereken bir plan olarak açıklayan görüştür. Bu görüş bir suç işleme kararının dar yorumlanmasını ve sınırlı bir şekilde uygulanmasını gerektirmektedir. Yargıtay içtihatlarında bir suç işleme kararının önceden kurulması gereken bir plan olarak kabul edildiği istikrarlı bir şekilde ifade edilmektedir. Ancak Yargıtay’ın somut olaya ilişkin uygulamaları ile teorik kabulü arasında çelişki ve tutarsızlıklar bulunduğu, ayrıca “bir suç işleme kararı” kavramını oldukça geniş yorumladığı görülmektedir. Yargıtay’ın bir suç işleme kararı kavramına ilişkin yaklaşımı daha çok suç işleyen failleri ödüllendirmekte, cezaların caydırıcılığını azaltmakta, toplumda ve mağdurda adaletsizlik duygusuna yol açmaktadır. Bu sorunların çözümü için bir suç işleme kararına ilişkin daraltıcı bir yorumun benimsenmesi ve zincirleme suç kavramına ilişkin bazı düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu çalışmada “bir suç işleme kararı” kavramı, teorik temelleri ve Yargıtay içtihatları boyutuyla incelenmektedir. Bu inceleme neticesinde bir suç işleme kavramına tutarlı, sistematik ve işlevsel bir açıklama getirilmeye çalışılmıştır. Bir suç işleme kararını eleştirel bir açıdan inceleyen, mevcut uygulamayı fail, mağdur ve toplum boyutuyla ele alan çalışma bu yönüyle özgün bir değer taşımaktadır.

^(*) Araştırma Makalesi / *Research Article*

Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 24.12.2024

Yayınlanmasının Kabul Edildiği Tarih: 24.02.2025

DOI: <https://doi.org/10.58733/imhfd.1606931>

Bu makaleye atf için: BULUT, İlhan, “Zincirleme Suçta “Bir Suç İşleme Kararı” Kavramı ve Yargıtay İçtihatları Çerçevesinde İncelenmesi”, *İMHFD*, C. 10, S. 1, 2025, s. 33-68

^(**) *Dr. Öğr. Üyesi*, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ceza ve Ceza Muhakemesi Anabilim Dalı, Ankara - Türkiye

E-posta: ibulut@aybu.edu.tr

Orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1246-7137>

Anahtar Kelimeler:

Zincirleme Suç, Bir Suç İşleme Kararı, Bir Suç İşleme Kararını Açıklayan Görüşler, Cezaların Caydırıcılığı, Cezalandırmanın Toplumsal Etkisi.

Abstract:

Successive crime is a key and controversial concept in Turkish criminal law. “A decision to commit crime”, as the subjective condition of a successive crime, connects multiple offences. Several theories have emerged to explain its essence, significantly impacting the scope and effect of successive crimes. In Turkish criminal law doctrine and jurisprudence, the most widely accepted theory defines this decision as a plan established in advance. This theory requires a narrow interpretation and limited application of a decision to commit crime. The Court of Cassation’s case law consistently states that a decision to commit crime must be regarded as a plan established in advance. However, contradictions exist between its theoretical stance and practical application, leading to an overly broad interpretation. The Court of Cassation’s approach tends to favor offenders, weakens deterrence, and fosters a sense of injustice among victims and society. To address these issues, a more restrictive interpretation should be adopted, and reforms regarding successive crime are needed. This study examines the concept of “a decision to commit crime” both theoretically and in light of case law. It aims to provide a consistent, systematic, and functional explanation. By critically analyzing the current practice from the perspectives of offenders, victims, and society, this study presents an original contribution to the field.

Keywords:

Successive Crime, A Decision to Commit Crime, Theories Explaining a Decision to Commit Crime, Deterrence of Penalties, Social Impact of Punishment.

GİRİŞ

Bu çalışmada zincirleme suçların sübjektif unsuru olarak ifade edilen “bir suç işleme kararı” ele alınacaktır. Bu doğrultuda bir suç işleme kararının teorik çerçevesi, Yargıtay’ın yaklaşımı ve bu yaklaşımın fail, mağdur ve toplum üzerindeki etkileri eleştirel bir perspektifle incelenecektir.

Bir suç işleme kararının içeriği ve kapsamı zincirleme suçların uygulama alanını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu nedenle kavramsal çerçeve başlığında bir suç işleme kararını açıklamaya çalışan görüşler incelenmiştir. Daha sonra Yargıtay’ın bir suç işleme kararına bakışı, bu kavrama ilişkin istikrarlı, tutarlı ve adil bir uygulamanın olup olmadığı detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Son olarak bir suç işleme kararına ilişkin teorik tartışmalar ve Yargıtay’ın yaklaşımına ilişkin genel bir değerlendirme yapılmıştır. Bu değerlendirme, özellikle cezaların caydırıcılığı, toplumdaki cezasızlık algısı, adalet duygusunun zedelenmesi gibi daha genel nitelikteki sorunlar ile ilişkilendirilmiş ve değerlendirilmenin kapsamı genişletilmiştir.

Türk ceza hukuku literatüründe “bir suç işleme kararı” kavramına ilişkin müstakil bir çalışma bulunmamaktadır. Zincirleme suçlar ile ilgili akademik çalışmalar ise “bir suç işleme kararı” başlığı altında bu kavrama ilişkin teorileri

incelemekte ve yargı kararlarındaki ölçütleri tespit etmekle sınırlı kalmaktadır¹. Bu eserlerde özellikle yargı kararlarının eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi, yargı kararlarındaki sorun ve tutarsızlıkların ele alınmaması kanaatimizce önemli bir eksiklik niteliğindedir. Amacımız bir suç işleme kararına ilişkin eleştirel bir incelemede bulunan özgün bir çalışmayla bu eksikliğin giderilmesine katkıda bulunmaktır.

I. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

A. Genel Olarak

Zincirleme suç, Orta Çağ hukukçuları tarafından üçüncü kez hırsızlık suçu işleyen kişilerin ölüm cezası almasını engellemek ve cezaların şiddetini azaltmak amacıyla icat edilmiş bir kavramdır. Zincirleme suç zaman içerisinde hukukçular tarafından geliştirilmiş ve günümüze kadar gelmiştir².

Karşılaştırmalı hukuk açısından bakıldığında, zincirleme suçun her hukuk sisteminde kabul görmüş evrensel bir kavram olmadığı görülmektedir. Örneğin, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri hukuklarında zincirleme suç kavramı bulunmamaktadır. Bu ülkelerde cezaların toplanması ilkesi geçerlidir. Cezaların toplanmasından kaynaklanan sorunlar ise cezaların aynı anda infaz edilmesi veya koşullu salıverilme gibi yöntemler ile çözülmektedir³. Kıta Avrupası'nda ise durum farklıdır. İtalya'da zincirleme suç kurumuna kanunda yer verilmişken, Almanya ve İsviçre gibi çeşitli ülkelerde zincirleme suçun kanunda düzenlenmediği görülmektedir⁴.

Zincirleme suçun kanunda düzenlenmemiş olması o kurumun uygulanmadığı anlamına gelmemektedir. Bunun en iyi örneklerinden biri Almanya'dır.

¹ Zincirleme suçlar ile ilgili başlıca akademik çalışmalar için bkz. ERDOĞAN, Yağmur Müge, **Zincirleme Suç**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2023; ÖZEN, Mustafa, **Suçların İctimai (Zincirleme Suç - Fikri İctima - Bileşik Suç)**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2008; ÖZTÜRK, Mustafa Kağan, **Ceza Hukukunda Zincirleme Suç**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022; YALÇIN SANCAR, Türkan, **Müteselsil Suç**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995; ÖZTOP, Mustafa Necmeddin, **Yargıtay Kararları Işığında Zincirleme Suç**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2013; USTA, Sinem, **Zincirleme Suç**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2011.

² DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II**, 15. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2021, s. 660; TOROSLU, Nevzat/TOROSLU, Haluk, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 24. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018, s. 361.

³ ERDOĞAN, s. 183 vd.

⁴ ERDOĞAN, s. 183 vd.; ÖZEN, Mustafa, **Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022, s. 13 vd.

Zincirleme suç Almanya'da 19. yüzyıldan beri mahkemeler tarafından geliştirilip uygulanan bir kavramdır⁵. Alman hukukunda fiil teklığının bir türü olarak değerlendirilen zincirleme suç, temel olarak tekrar eden veya seri olarak işlenen suç fiillerine uygulanmıştır⁶. Ancak Alman Federal Yüksek Mahkemesi'nin 1994 yılında verdiği tarihi bir karar (BGH, 03.05.1994 - GSSt 2/93, GSSt 3/93) ile zincirleme suç kurumunun uygulama alanı büyük ölçüde sınırlandırılmış ve zincirleme suç uygulanabilirliği neredeyse kalmayan oldukça istisnai bir kuruma dönüşmüştür⁷. Zincirleme suç kavramının uygulamada terkedilmesinden doğan sorunlar ise yargı mercileri tarafından doğal veya tipik hareket teklığının geniş bir yorumuyla çözülmeye çalışılmaktadır⁸.

Türk hukukunda zincirleme suç kurumu kanunda düzenlenmiştir. Zincirleme suçu düzenleyen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) m.43/1 hükmü şu şekildedir:

“Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.”

Zincirleme suçun hukuki esasını açıklayan iki görüş bulunmaktadır. İlk görüş, zincirleme suçta gerçekte tek suç olduğunu, ikinci görüş ise birden çok suç olduğunu kabul eder. Türk hukukunda ikinci görüş yani suç çokluğu görüşü kabul edilmektedir. Bu görüşe göre zincirleme suç birden çok fiil ve suçtan meydana gelen farazi bir birliktir⁹. Zincirleme suç ile farazi bir birlik oluşturan suçlar ger-

⁵ ROXIN, Claus, **Strafrecht Allgemeiner Teil Band II**, Verlag C. H. Beck, München, 2003, s. 870-871.

⁶ FISCHER, Thomas, **Beck'sche Kurz-Kommentar- Strafrechtsgesetzbuch und Nebengesetze**, Verlag C. H. Beck, München, 2015, s. 475.

⁷ ROXIN, s. 870-871; BAUMANN, Jürgen/WEBER, Ulrich/MITSCH, Wolfgang/EISELE, Jörg, **Strafrecht Allgemeiner Teil**, 13. Auflage, Verlag Ernst und Werner Gieseking, Bielefeld, 2021, s. 746; FISCHER, s. 475. Alman hukukundan farklı olarak, Türk hukukunda zincirleme suç fiil çokluğu olarak kabul edilmekte ve bu kuruma kanunda yer verilmektedir. İki hukuk sistemi arasındaki bu farklılık zincirleme suçun sonuç ve etkilerinde de ayrılığa neden olmaktadır. Alman Federal Yüksek Mahkemesi'nin zincirleme suçu reddeden içtihadının temel dayanakları, bu suçun Alman hukukunda kanuni bir dayanağının bulunmaması ve tek fiil kabul edilmesinden kaynaklanan haksız sonuçlardır. Her iki gerekçenin de Türk hukuk sisteminde karşılığı bulunmamaktadır. Dolayısıyla Alman Federal Yüksek Mahkemesi'nin Türk hukuku açısından doğrudan yol gösterici bir niteliği bulunmamaktadır. Bkz. KILIÇ, Ahmet, **Suçların İçtimai Bağlamında Fiil teklığı**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 283.

⁸ HEINRICH, Bernd, **Strafrecht Allgemeiner Teil**, 7. Auflage, Verlag w. Kohlhammer, Stuttgart, 2022, s. 624.

⁹ DÖNMEZER/ERMAN, s. 662; ARTUK, Mehmet Emin/GÖKÇEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 18. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024, s.

çekte bağımsız olup cezalandırma (TCK m.43), zamanaşımının başlangıcı (TCK m.66/6) ve yetkili mahkemenin belirlenmesi (5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu m.12) halleri dışında bağımsızlıklarını korumaya devam ederler¹⁰.

Zincirleme suçun; bir suç işleme kararı, aynı suçun birden fazla işlenmesi, suçun farklı zamanlarda işlenmesi ve suçun mağdurunun aynı olması şartları bulunmaktadır¹¹. Zincirleme suçun şartları doktrinde objektif ve sübjektif unsurlar olarak kategorize edilmektedir. Bir suç işleme kararı zincirleme suçun sübjektif unsurunu oluşturmakta, diğer şartlar ise objektif unsurlar başlığı altında incelenmektedir¹².

788; İÇEL, Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2017, s. 590; ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 20. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2024, s. 685; KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, s. 531-523; ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/MERAKLI, Serkan/BACAŞIZ, Pınar/BAŞBÜYÜK, İsa, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2024, s. 588; TOROSLU/TOROSLU, s. 362. AKBULUT, Berrin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024, s. 1029.

¹⁰ İÇEL, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 590; DEMİRBAŞ, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 19. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024, s. 605. Bu üç halde de suçların bağımsızlığını devam ettirdiği yönünde bkz. AKBULUT, s. 1029-1030.

¹¹ DÖNMEZER/ERMAN, s. 663 vd.; ARTUK/GÖKÇEN/ALŞAHİN vd., s. 790; ÖZGENÇ, s. 684; ÖZBEK/DOĞAN/MERAKLI vd. s. 589 vd.; AKBULUT, s. 1031; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 532; SOYASLAN, Doğan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara, 2022, s. 258 vd.; HAKERİ, Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023, s. 581 vd; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 380-381; İÇEL, Kayıhan, **Suçların İctimai (Genel Bilgiler - Fikri İctima - Mütelselsil Suçlar - Görünüşte İctima)**, Sermet Matbaası, İstanbul, 1972, s. 105; CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 9. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2016, s. 520; ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan, **Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, 24. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2023, s. 395; ÖZEN, s. 1005; MALKOÇ, İsmail, **Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu (Madde 1-81)**, 1. Cilt, 4. Baskı, Ankara, 2013, s. 610; TOROSLU/TOROSLU, s. 362 vd.; YAŞAR, Osman/GÖKCAN, Hasan Tahsin/ARTUÇ, Mustafa, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu**, 1. Cilt (md.1.-144), 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014, s. 1229 vd.; DEMİRBAŞ, s. 605; DÜLGER, Murat Volkan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023, s. 833; ZAFER, Hamide, **Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m.1-75)**, 8. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2021, s. 609 vd; YALÇIN SANCAR, s. 62; ARTUÇ, Mustafa, “Zincirleme Suç”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 3, Sa. 28, 2008, s. 45-66, s. 47 vd.; DEMİREL, Muhammed/KARTAL, Melik, “The Conditions for the Application of Successive Crime in the Turkish Criminal Code”, **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 77, Sa. 1, 2019, s. 451-462, s. 454 vd. Bu şartların formülasyonu öğretide farklı şekillerde yapılmaktadır. İçerik aynı kalmakla birlikte bazı yazarlar iki şartı birleştirmekte, bazıları da bütün şartları bağımsız olarak saymaktadır.

¹² ÖNDER, Ayhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Cilt II-III, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 1992, s. 498; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 532; AKBULUT, s. 1032. Karşılaştırmalı hukukta zincirleme suçun oluşması için sadece objektif şartların varlığını yeterli sayan yazarlar da bulunmaktadır. Bu görüşler için bkz. İÇEL, **İctima**, s. 90. Alman hukukunda zincirleme suçun objektif şartları; aynı suçun işlenmesi, suçların işleniş tarzındaki benzerlik, fiiller arasında zaman ve yer olarak ilişki bulunması ve tekil suç fiillerinin aynı hukuki değeri ihlal etmesi olarak kabul edilmekteydi. Zincirleme suçun sınırlandırılması için önem taşıyan sübjektif unsur ise fiillerin bütüne ilişkin bir genel kastın (*Gesamtvorsatz*) varlığı olarak ifade edilmekteydi. Bkz. JESCHEK, Hans-Heinrich/WEIGEND, Thomas, **Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil**, 5. Auflage, Duncker und Humboldt Verlag, Berlin, 1996, s. 716; ROXIN, s. 871-872; BAUMANN/WEBER/MITSCH vd., s. 748; KÜHL, Kristian, **Strafrecht Allgemeiner Teil**, 7. Auflage, Verlag Franz Vahlen, München, 2012, s. 895.

Zincirleme suçun sübjektif unsuru için kanunda ve öğretinin büyük kısmında “bir suç işleme kararı” ifadesi kullanılmaktadır¹³. Bunun yanında öğretide “aynı suç işleme kararı”¹⁴, “suç işleme kararında birlik”¹⁵ şeklinde farklı kullanımlar da görülmektedir. Hatta farklı ifadeleri birlikte kullanan yazarlar da bulunmaktadır¹⁶. Kanaatimizce bu ifadeler arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Terminoloji birliğini sağlamak adına çalışmamızda da kanundaki ifade biçimi tercih edilmiştir.

Bir suç işleme kararı zincirleme suçun sübjektif veya manevi koşuldur. Bu koşul birden fazla suçu birbirine bağlayan bir bağ olarak kabul edilmektedir. Bir suç işleme kararı verildikten sonra aynı suç birden fazla kez bu kararın icrası çerçevesinde işlenmektedir. Zincirleme suçun kurucu unsuru ve tek bir ceza verilmesinin en önemli gerekçesi, birden fazla suçu birbirine bağlayan bu sübjektif unsurdur¹⁷. Yapacağı tabloyu düşünen bir sanatçının düşüncesinin o tabloya anlamlı bir bütünlük kazandırması gibi bir suç işleme kararı da birden fazla suça bütünlük kazandırmaktadır¹⁸.

Bir suç işleme kararı suçun manevi unsuru olan kasttan farklıdır. Kast, bir suçun maddi unsurlarının bilinmesidir. Zincirleme suçu oluşturan her bir suçun ayrı bir kast ile işlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla bir zincirleme suçta birden çok fiil ve bu fiillere ait birden çok kast bulunmaktadır. Buna karşın her zincirleme suçta tek bir suç işleme kararı bulunmaktadır. Bir suç işleme kararı, kastı

¹³ ARTUK/GÖKÇEN/ALŞAHİN vd., 2024, s. 789; ÖZGENÇ, s. 682; KOCA/ÜZÜLMEZ, 2024, s. 542; TOROSLU/TOROSLU, s. 364; DEMİRBAŞ, s. 608; HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, USA Yayınları, Ankara, 2022, s. 581. “Bir suç işleme kararının icrası” ifadesi yeterince açık olmadığı, teşebbüste kullanılan “suç işleme kararının icrası” ifadesi ile karıştırıldığı ve tek bir suç için verilen kararın icrası şeklinde anlaşılabilceği gerekçeleriyle eleştirilmektedir. Yalçın-Sancar, “bir suç işleme kararı” yerine İtalyan Ceza Kanunu’ndaki “planda birlik” ifadesinin maddenin amacına daha uygun olduğunu ileri sürmektedir. Bkz. YALÇIN SANCAR, Türkan, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Zincirleme Suç”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sa. 70, 2007, s. 244-259, s. 253.

¹⁴ İÇEL, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 595; HAKERİ, s. 586. Yargı kararlarında da “aynı suç işleme kararı” ifadesinin kullanıldığı görülmektedir. Bkz. “*Aynı suç işleme kararından yasanın aynı hükmünü birçok kez ihlal etme hususunda önceden kurulan bir plan, genel bir niyetin anlaşılması gerektiği (...)*” Yar. CGK., E. 1998/205 K. 1998/304, 13.10.1998. Aynı yönde bkz. Yar. CGK., E. 1999/15 K. 1999/27, 23.02.1999; Yar. CGK., E. 2013/828 K. 2015/293, 29.9.2015; Yar. 4. CD., E. 2019/777 K. 2019/4258, 13.3.2019, Lexpera Veri Tabanı, E.T. 13.10.2024.

¹⁵ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 381; SOYASLAN, s. 261; ÖZEN, s. 1005.

¹⁶ Bu yazarlardan bazıları için bkz. AKBULUT, s. 1045; DÖNMEZER/ERMAN, s. 666-667; ÖZBEK/DOĞAN/MERAKLI vd., s. 592; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 399.

¹⁷ ÖZGENÇ, s. 685; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 542; YURTCAN, Erdener, **Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yorumu**, 2. Baskı, Kazancı Kitap Yayıncılık, İstanbul, 2006, s. 100-101; HAKERİ, s. 586; ÖZEN, s. 1005; YALÇIN SANCAR, **Müteselsil Suç**, s. 86; ÖZTÜRK, s. 77-78.

¹⁸ EREM, Faruk/DANIŞMAN, Ahmet/ARTUK, Mehmet Emin, **Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1997, s. 338.

da içine alan, failin hareketleri arasındaki bağlantıyı sağlayan genel bir sübjektif unsurdur. Zincirleme suç oluşturulan fiiller sübjektif unsur sayesinde birbirinin devamı şeklinde görünmektedir¹⁹.

Suç işleme kararı ile suçun işlenmesinin arkasında yatan saik ve amaç gibi psikolojik motifler aynı şey değildir. Kâr, menfaat, intikam gibi bir tek psikolojik motif birden fazla suçun kaynağı olabilir. Ama bu motif birliği, zincirleme suçun sübjektif unsuru olmak zorunda değildir²⁰.

B. Bir Suç İşleme Kararını Açıklayan Görüşler

Bir suç işleme kararının nasıl anlaşılması gerektiği konusunda öğretide farklı görüşler ileri sürülmüştür. Hangi görüşün kabul edildiği bir suç işleme kararının içeriğini ve zincirleme suçun uygulama alanını önemli ölçüde etkilemektedir. Aşağıda bir suç işleme kararını; önceden kurulması gereken bir plan, fiillerin tümüne ilişkin bir tasavvur, failin hareketleri arasında bulunması gereken sübjektif bağ, birden çok suç işleme isteği ve amaç birliği olarak açıklayan görüşler incelenecektir.

1. Önceden Kurulması Gereken Bir Plan Olarak Açıklayan Görüş

Bir suç işleme kararını en katı ve dar şekilde ele alan görüş onu bir plan olarak kabul eden görüştür²¹. Buna göre; bir suç işleme kararı sabit, kesin ve temel unsurları ile somutlaştırılmış bir plandır. Bu nedenle en azından bir amacın varlığı ve bu amaca ulaşmak için işlenecek suçların esaslı unsurlarının belirlenmiş olması gerekmektedir²².

Bu görüşe göre işlenecek tüm suçlar aslında bir bütünün parçasıdır. Bir suç işleme kararı suçlar işlenmeden önce alınmalı ve içeriği belirlenmiş olmalıdır. İşlenecek suçların yeri, zamanı, suç işleme tarzı ve mağduru gibi esaslı unsurla-

¹⁹ DÖNMEZER/ERMAN, s. 667; İÇEL, *İçtima*, s. 135; EREM/DANIŞMAN/ARTUK, s. 341; YALÇIN SANCAR, *Müteselsil Suç*, s. 87; ARTUK/GÖKÇEN/ALŞAHİN vd., s. 790; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 526; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 592; ÖZBEK/DOĞAN/MERAKLI vd., s. 592; ÖZEN, s. 1005; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 1238; ARTUÇ, s. 53; SARI, İsmail, “Zincirleme Suç”, *Adalet Dergisi*, Sa. 47, 2013, s. 154-172, s. 160. Mülga 765 s. TCK’nın ilk halinde zincirleme suçların sübjektif unsurunu ifade etmek için “aynı kasdı cürmi” (aynı suç kastı) ifadesi kullanılmış, fakat kast kavramının kullanılması eleştirildiği için bu ifade daha sonra “aynı suç işleme kararı” olarak değiştirilmiştir. Bkz. DÖNMEZER/ERMAN, s. 667.

²⁰ EREM/DANIŞMAN/ARTUK, s. 341; SOYASLAN, s. 263; DÜLGER, s. 848.

²¹ Bundan sonra “plan görüşü” olarak ifade edilecektir.

²² TOSUN, Öztekin, “Müselnel Suçlar”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 22, Sa. 1-4, 1957, s. 124-149, s. 136; YALÇIN SANCAR, *Müteselsil Suç*, s. 90-91; ÖZEN, *Suçların İçtimalı*, s. 190-191.

rına en azından ana hatlarıyla önceden karar verilmiş olmalıdır. Sonrasında suçun işlenme zamanı gibi bazı hususlarda erteleme ve değişiklikler planın varlığını ortadan kaldırmaz²³. Suçun işlenmesinin belli şartlara bağlanmasına ilişkin karar da bir suç işleme kararının varlığına engel olarak görülmemektedir²⁴.

Plan görüşüne göre; ilk hırsızlık suçu işlendikten sonra ikinci hırsızlık suçuna karar vermek, bir suçu meslek haline getirmek, her çıkan fırsattan yararlanmaya çalışmak veya içeriğini somutlaştırmadan sadece belli yer ve zamanda hırsızlık suçu işlemeye karar vermek bir planın varlığına vücut vermeyecektir. Çünkü bu örneklerde yer, zaman, suçun işlenme tarzı ve mağdurun şahsı açısından önceden yapılmış bir belirlilik söz konusu değildir²⁵.

Bir suç işleme kararının varlığı için aranan planın zamanı konusunda bir tartışma vardır. Genel görüş bir suç işleme kararının bütün fiillerden önce tasarlanmış olmasına gerek olmadığı yönündedir. İlk fiil işlendikten sonra bu fiillere devam edilmesine yönelik bir karar verilmesi halinde de planın varlığının kabul edilmesi gerektiği ileri sürülmektedir²⁶. Bizim de katıldığımız görüş, bir suç işleme kararından bahsedilebilmesi için kural olarak suç işlenmeden önce, en geç ilk fiilin işlenmesi sırasında bir karar verilmesi gerektiğini kabul etmektedir²⁷. Kanaatimizce bir suç işleme kararı bir plan olarak kabul edildiğinde en geç ilk fiilin devamı sırasında karar verilmesi plan kavramı ile daha çok uyumaktadır.

Türk hukukunda bir suç işleme kararının temeli konusundaki baskın görüş onu önceden yapılması gereken plan olarak açıklayan görüştür²⁸. Bu doğrultuda öğretide bir suç işleme kararından genel bir plan, amaç, niyet veya projenin anlaşılması gerektiği ifade edilmektedir. Bu plan aynı suçun birden fazla işlenmesine ilişkin önceden verilen bir kararı veya buna ilişkin genel bir niyetin varlığını şart koşar. Plan tek bir seferde gerçekleştirilmek yerine bir program dahilinde birden fazla kısma veya aşamaya bölünmüştür. Fakat bu planın çok ayrıntı-

²³ İÇEL, *İçtima*, s. 131-132; JESCHEK/WEIGEND, s. 717; BAUMANN/WEBER/MITSCH vd., s. 747; HEINRICH, s. 654-655; KÜHL, s. 895; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 1238.

²⁴ HAKERİ, s. 588.

²⁵ İÇEL, *İçtima*, s. 131. İÇEL, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 606; YALÇIN SANCAR, *Müteselsil Suç*, s. 97; ARTUÇ, s. 54.

²⁶ KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 540; DÜLGER, s. 847; DEMİRBAŞ, s. 593.

²⁷ HAKERİ, s. 587; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 1238.

²⁸ DÖNMEZER/ERMAN, s. 667; ARTUK/GÖKÇEN/ALŞAHİN vd., s. 790-791; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 542; ÖZBEK/DOĞAN/MERAKLI vd. s. 592; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 526; HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 380; YALÇIN SANCAR, *Müteselsil Suç*, s. 97; HAKERİ, s. 587; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 399; ÖZEN, *Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 1006; MALKOÇ, s. 612; TOROSLU/TOROSLU, s. 363-364; DEMİRBAŞ, s. 592; ÖZTÜRK, s. 83; ARTUÇ, s. 54; DEMİREL/KARTAL, s. 459; SARI, s. 158.

tılı olmasına ve ortaya çıkabilecek her durumu içermesine gerek yoktur²⁹. Bir suç işleme kararı genel bir plan veya niyet ile izah edildiğinden taksirli suçlarda zincirleme suçların uygulanmayacağı kabul edilmektedir³⁰.

Alman hukukunda zincirleme suçun subjektif unsuru, işlenecek suçların en azından temel unsurları ile önceden planlanmış olmasını gerektiren bir “bütün kastın” (*Gesamtvorsatz*) varlığı olarak ifade edilmekteydi. Bir “bütün neticeye” (*Gesamtserfolg*) ulaşmak için işlenen çok sayıdaki suç fiilleri ile tekrar eden (*Wiederholung*) veya devam ettirilen (*Fortsetzung*) aynı türdeki suç fiillerine ilişkin kastlar da bu kapsamda sayılmıştır³¹. Fakat zincirleme suçun kapsamını genişletme eğilimi kapsamında, bir sonraki suç fiilinin sonuna kadar genel kastın uzatılabileceği kabul edilmiş, hatta çıkan fırsatlara göre benzer suçlar işleme niyetini de subjektif unsur için yeterli gören görüşler ortaya çıkmıştır³².

2. Fiillerin Tümüne İlişkin Bir Tasavvur Olarak Açıklayan Görüş

Suç yolunda karar safhası suç fikrinin doğması, suçun tasavvur edilmesi ve en son suçun işlenmesine kesin bir irade ile karar verilmesi şeklinde bölümlenmektedir. Tasavvur görüşü bir suç işleme kararını işte bu safhalardan tasavvur aşamasında gerçekleşen ve failin işlenecek fiilleri bir silsile halinde zihninde tasavvur etmesi ile açıklamaktadır. Buna göre sonrasında ayrı ayrı fiiller şeklinde icra edilen suçlar, psikolojik ve hukuki bir bütünlük içerisinde failin kafasında yer alır ve tasavvur edilir³³. Bu durumda karar, bir suçun gerçekleştirilmesine yönelik nihai ve kesin bir irade, tasavvur ise aynı suçun birden fazla işlenmesinin bir bütün olarak zihinde proje edilmesi şeklinde anlaşılmalıdır³⁴. Bu görüş, plan teorisine göre daha esnek ve geniş bir uygulamaya tekabül eder ve plan teorisinin katılığını yumuşatmayı amaçlar³⁵.

²⁹ ÖZBEK/DOĞAN/MERAKLI vd., s. 592; ARTUK/GÖKÇEN/ALŞAHİN vd., s. 790.

³⁰ DÖNMEZER/ERMAN, s. 664; TOSUN, s. 133; ÖNDER, s. 500; ARTUK/GÖKÇEN/ALŞAHİN vd., s. 793; KOCA/ÜZÜLMEZ, s. 544; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 528; ÖZTÜRK/ERDEM, s. 399; DEMİRBAŞ, s. 590; YAŞAR/GÖKCAN/ARTUÇ, s. 1239; MALKOÇ, s. 612; ÖZBEK/DOĞAN/MERAKLI vd., s. 594; ARTUÇ, s. 55; USTA, s. 138; JESCHEK/WEIGEND, s. 717; ROXIN, s. 872. İçel'e göre adalet ilkesi gereği cezalar arasında meydana gelecek orantısızlığın önlenmesi için taksirli suçlarda da zincirleme suç uygulanmalıdır. Yazara göre bir kişinin dikkat ve özen yükümlüne aykırı olarak bir kişiye çarptıktan sonra aynı şekilde hareketine devam ederek başka kişileri yaralaması halinde tek bir suç işleme kararı ile işlenmiş taksirli fiiller bulunmaktadır. Bkz. İÇEL, *İçtima*, s. 136-137.

³¹ ROXIN, s. 871; JESCHEK/WEIGEND, s. 717; BAUMANN/WEBER/MITSCH vd., s. 748.

³² HEINRICH, s. 655.

³³ YALÇIN SANCAR, *Müteselsil Suç*, s. 89; ÖZEN, s. 190.

³⁴ SOYASLAN, s. 262.

³⁵ İÇEL, *İçtima*, s. 133.

Soyaslan'a göre tasavvur görüşü, tasavvur kavramını sadece bir düşünce faaliyetiyle sınırlı görmemekte, iradeyi de kapsayan ve birden çok suçla ilişkin bir amaç ve birleştirici bir kavram olarak kabul etmektedir. Bu düşünceler ile İtalyan Ceza Kanunu'nda tasavvur terimi benimsenmiştir. Yazar da bir suç işleme kararı için bu görüşü benimsemektedir³⁶. Kanaatimizce tasavvur ve plan görüşü arasındaki en önemli fark, suç işlemeye yönelik iradenin şekillenmesidir. Tasavvur kavramına iradeyi de dâhil ettiğimizde aslında bir karar ortaya çıkmış olacaktır. Bu haliyle tasavvur görüşü ile plan görüşü arasında anlamlı bir fark kalmayacaktır.

Türk öğretisinde Tosun, bir suç işleme kararını birden fazla suçun işlenmesine yönelmek yerine suçun konusunun bir bütün olarak istenmesinde aramaktadır. Bu doğrultuda yazar, bir suç işleme kararı için önceden bir plan kurulmasının zaruri olmadığını, suç işleme kararının müteaddit fiiller işlemeye yönelik olmasının gerekmediğini, failin yapmak istediği hususu bir bütün olarak istemiş olmasının yeterli olduğunu kabul etmektedir. Yazar, bir evin soyulmasını amaçlayan failin eve geldikten sonra ancak birkaç ziyarette amacına ulaşacağını anlayıp müteaddit hırsızlık suçlarını işlemesini görüşüne örnek vermektedir³⁷. Dolayısıyla Tosun'un verdiği örnekte temel amaç suçun konusu olan evin soyulması olup, aynı suçun birden fazla işlenmesi sonradan ortaya çıkan tali nitelikte bir husus olarak görülmelidir.

Tasavvur görüşüne karşı olarak; suç fikri, tasavvur ve karar çizgisinde iradenin en belirgin olduğu aşamanın karar aşaması olduğu, bu aşamada artık te reddütlerin sona erdiği, dolayısıyla bir suç işleme kararına esas alınması gereken aşamanın karar aşaması olduğu ileri sürülmektedir³⁸.

3. Failin Hareketleri Arasında Bulunması Gereken Sübjektif Bağ Olarak Açıklayan Görüş

Bir suç işleme kararına ilişkin bir diğer görüş, onu failin hareketleri arasında bulunması gereken sübjektif bağ olarak açıklayan görüştür³⁹. Bu görüş fiiller arasında bir devam veya teselsül aramakta ve bu nedenle teselsül kastı olarak da

³⁶ SOYASLAN, s. 262.

³⁷ TOSUN, s. 136. Türk öğretisinde Önder; "Karardan maksat nedir? Failin baştan itibaren birden fazla suçu kısım kısım işlemeye yönelik tasavvurudur. İşlenecek suçların adedinin tesbit edilmiş olması önemli değildir. Bu kararda işlenecek suçların karakteristik özellikleri hakkında bir fikrin oluşması yeterlidir." ifadeleriyle tasavvur görüşüne taraftar olduğunu göstermektedir. Bkz. ÖNDER, s. 502.

³⁸ YALÇIN SANCAR, *Müteselsil Suç*, s. 96.

³⁹ Bundan sonra "sübjektif bağ görüşü" olarak ifade edilecektir.

ifade edilmektedir⁴⁰. Bu görüşe göre zincirleme suçun subjektif unsuru için önceden bir plan veya kararın bulunmasına gerek yoktur. Çünkü subjektif unsur için önceden bir plan veya kararın aranması zincirleme suç kavramını çok daraltacak ve önceden plan yaparak suç işleyen kişi lehine haksız bir avantaj sağlamış olacaktır⁴¹. Her hareketin bir önceki hareketin devamı olması ve böylece psikik bir doğrultuda fiillerin bir araya gelmesi subjektif unsurun varlığı için yeterlidir⁴². Gündelik hayat tecrübelerine göre dışarıdan gözlemlendiğinde birbirinin devamı gözüken fiillerin, tesadüfen değil bir irade ile biraya getirildiklerinin ispatı halinde subjektif unsurun varlığı kabul edilmelidir. İrade birliğinin tespiti için ise suç fiilleri arasındaki benzerlik ve süreklilik temel ölçütler olarak alınmaktadır⁴³. Örneğin, çalıştığı yerde bir defa hırsızlık yaptıktan sonra suçunun anlaşılmadığını görüp cesaretlenen kişinin hırsızlık yapmaya devam etmeye karar vermesi halinde birbirini takip eden hırsızlık suçları bir suç işleme kararının icrası kapsamında olacaktır⁴⁴.

Subjektif bağ görüşü, suç işlenmesinden önce bir plan veya tasavvurun bulunduğu durumların yanında, objektif olarak devamlılık görüntüsü veren fiillerin her suçtan sonra yenilenen bir kararla iradi olarak bağlanmasını da zincirleme suçun subjektif unsuruna dâhil eder⁴⁵.

Subjektif bağ görüşü plan ve hatta tasavvur teorisine göre daha geniş bir zincirleme suç kavramını kabul eder. İlk iki görüşte bir suç işleme kararı veya tasavvuru belli bir süreç veya aşamada ortaya çıkması gereken subjektif bir unsur iken, bu görüş bir suç işleme kararını belli bir an veya aşama ile sınırlandırmamaktadır. Subjektif bağ görüşü bir suç işleme kararını, önceden yapılan bir belirleme olmaksızın, olayların akışına göre şekillenen, bütün sürece yayılmış, esnek ve dinamik bir kavram olarak ele almaktadır.

4. Birden Çok Suç İşleme İsteği Olarak Açıklayan Görüş

Yukarıda yer verilen görüşler dışında, bir suç işleme kararını birden çok suç işleme isteği olarak kabul eden bir görüş bulunmaktadır. Buna göre, istek ve karar kavramları ayrı kavramlar olup istek karar aşamasından önce gelir⁴⁶. Bu

⁴⁰ İÇEL, *İçtima*, s. 134. Bu görüşü kabul eden yazarlar için bkz. İÇEL, *İçtima*, s. 136; AKBULUT, s. 1046; DEMİRBAŞ, s. 583.

⁴¹ İÇEL, *İçtima*, s. 91; YALÇIN SANCAR, *Müteselsil Suç*, s. 94.

⁴² YALÇIN SANCAR, *Müteselsil Suç*, s. 94.

⁴³ İÇEL, *İçtima*, s. 134; İÇEL, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 605-606.

⁴⁴ İÇEL, *İçtima*, s. 92, 136. Aynı yönde; AKBULUT, s. 1045-1046.

⁴⁵ ERDOĞAN, s. 327.

⁴⁶ ÖZEN, s. 188.

görüş, failin iradi bir karar vermeden önce bir seri suç işleme isteğinin varlığını yeterli görmektedir. Dolayısıyla bu görüşte, bütün suçları birleştirecek genel bir kararın varlığı ve bunların gerçekleştirilmesine yönelik irade, subjektif unsurun zorunlu bir şartı olarak görülmemektedir. Bu görüş, bir suç işleme kararını yalın ve yüzeysel bir suç işleme isteği olarak değerlendirmesinden ötürü eleştirilmektedir⁴⁷.

Yukarıdaki görüşler ile karşılaştırmalı olarak incelediğimizde, birden çok suç işleme isteği görüşü, işlenecek suçların esaslı unsurlarını içeren somut bir kararın varlığını şart koşmaması yönüyle plan görüşünden, bir suç işleme isteğinin işlenecek suçlardan önce belli bir aşamada ortaya çıkmasını araması bakımından da subjektif bağ görüşünden ayrılmaktadır. Bu görüş isteğe vurgu yaparken tasavvur görüşü işlenecek suçların tasavvuruna vurgu yapmaktadır. Fakat her ikisi de soyut birer kavram olan istek ve tasavvurun birbirinden nasıl ayrılacağı belirsiz kalmaktadır.

5. Amaç Birliği Görüşü

Son olarak amaç birliği görüşüne göre her bir suçun işlenmesi için verilen kararların ortak unsurunu barındıran bir üst kararın varlığı gerekmektedir. Üst kararı oluşturan ortak unsur ise bütün kararların ortak bir amaçta birleşmiş olmasıdır. Subjektif şartı ancak aynı amaca yönelmiş olan kararlar oluşturabilir. Şayet aynı suçlar farklı amaçlar için işlenmişse veya suçların arkasındaki motivasyonlar farklıysa subjektif unsur meydana gelmeyecektir⁴⁸. Yargıtay'ın amaç birliğini bir suç işleme kararı için gerekli bir şart olarak gördüğü kararlar bulunmaktadır⁴⁹.

⁴⁷ YALÇIN SANCAR, *Müteselsil Suç*, s. 90; ERDOĞAN, s. 327.

⁴⁸ ERDOĞAN, s. 327-328.

⁴⁹ "(...) her iki suça ilişkin kasttan önce gelen, genel bir niyet ve bir suç işleme kararının varlığından, diğer bir deyişle iki suçu ortak bir zemine taşıyan subjektif bir bağdan söz etmek mümkün değildir. Zira sanık, yeni bir sebep ortaya çıkması nedeniyle mala zarar vermiş ve her bir olay için yenilenmiş bir suç işleme kararı ile hareket etmiş olduğundan, zincirleme suç hükümlerinin uygulanma imkânı bulunmayıp, işlenmiş iki ayrı mala zarar verme suçunun söz konusu olduğu ve her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılması gerektiği kabul edilmelidir" Yar. CGK., E. 2012/1475, K. 2013/577, 03.12.2013; "Bu durumda sanığın başlangıçta, asker kaçacağı olduğu için yakalanmamak amacıyla sahte nüfus cüzdanı kullandığı, daha sonra ise yurt dışına çalışmak için gidebilmek amacıyla sahte pasaport kullandığı anlaşılmakta olup, her iki suça ilişkin kasttan önce gelen bir niyet ve bir suç işleme kararının varlığından, diğer bir deyişle iki suçu ortak bir zemine taşıyan subjektif bir bağdan söz etmek mümkün değildir." Yar. CGK., E. 2013/593 K. 2014/24, 21.1.2014. Kararlar için bkz. Lexpera Veri Tabanı, <https://www.lexpera.com.tr/>. E. T. 05.10.2024.

II. YARGITAY İÇTİHATLARINDA BİR SUÇ İŞLEME KARARI

A. Genel Olarak

Yargıtay içtihatlarının incelenmesi zincirleme suçlara ve bir suç işleme kararı kavramına ilişkin uygulamanın anlaşılması için elzemdir. Bu içtihatların doğruluğu, tutarlılığı ve cezalandırmanın amaçlarına hizmet edip etmediği ancak içtihatların içerik analizi ile tespit edilebilecektir.

Yargıtay içtihatlarında “*bir suç işleme kararı*” ifadesi yerine çoğu zaman “*aynı suç işleme kararı*” ifadesi kullanılmaktadır. Bu terim farkının esaslı bir öneminin olmadığını ama terminolojik birlik açısından kanundaki ifadenin kullanılması gerektiğini daha önce ifade etmiştik.

Bir suç işleme kararı Yargıtay içtihatlarında da zincirleme suçun kurucu ve temel unsuru olarak tavsif edilmektedir⁵⁰. Yargıtay’ın yerleşik içtihatlarında bir (aynı) suç işleme kararı istikrarlı olarak şu ifadeyle tanımlanmaktadır:

“Aynı suç işleme kararından” Yasanın aynı hükmünü birçok kez ihlal etme hususunda önceden kurulan bir plan, genel bir niyetin anlaşılması gerektiği, bu bağlamda failin suçu işlemeyen önce bir plan yapmasının veya bu suça niyet etmesinin, fakat fiili bir defada yapmak yerine kısımlara bölmeyi ve o surette gerçekleştirmeyi daha uygun görmesinin, bu plan çerçevesinde hareket etmesinin, hareketinin önceki hareketinin devamı olmasının ve tüm bu hareketleri arasında sübjektif bir bağlantı bulunmasının anlaşılması gerektiği kabul edilmiştir.”⁵¹

Yargıtay’a göre sanığın çıkan fırsatlardan yararlanma niyetinde olduğu ya da suç işleme kararını yenilediği durumlarda aynı suç işleme kararından söz edilemeyecektir⁵².

⁵⁰ “(...) müteselsil suçun “birden fazla suçun, aynı suç işleme kararına bağlanması”na ilişkin üçüncüsü ve en önemli koşulu (...)” Yar. CGK., E. 1998/205, K. 1998/304, 13.10.1998; Yar. CGK., E. 1999/15 K. 1999/27, 23.02.1999; Yar. CGK., E. 1999/61 K. 1999/74, 20.04.1999. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 10.10.2024.

⁵¹ Yar. CGK., E. 1998/205 K. 1998/304, 13.10.1998. Aynı yönde bkz. Yar. CGK., E. 1999/15 K. 1999/27, 23.02.1999; Yar. CGK., E. 2013/828 K. 2015/293, 29.9.2015; Yar. 4. CD., E. 2019/777 K. 2019/4258, 13.3.2019, Lexpera Veri Tabanı, E.T. 13.10.2024; Yar. CGK E. 2013/14-384, K. 2014/2, 14.01.2014; Yar. CGK, E. 2012/9-1475, K. 2013/577, 03.12.2013; Yar. CGK, E. 2005/7-173, K. 2006/145, 30.05.2006. UYAP Veri Tabanı, E. T. 20.10.2024; Yar. CGK, E. 2013/591, K. 2014/171, 08.04.2014. Yargıtay Karar Arama, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E. T. 27.10.2024.

⁵² “Belirli konuda çıkacak her fırsattan yararlanma konusundaki genel ve soyut karar doğrultusunda hareket ederek, birden çok ve gayrimuayyen fiilleri işlemek hususundaki iradeleri ile mağdurlara karşı ika edilen eylemler arasında müteselsil suçun, sübjektif unsuru olan aynı suçu işleme kararı bulunmamaktadır”. Yar. CGK., E. 2013/828 K. 2015/293, 29.9.2015; Yar. CGK., E. 2003/189 K. 2003/207, 08.07.2003; Yar. 18. CD., E. 2016/18243 K. 2017/2413, 06.3.2017; Yar. CGK, E. 2012/9-1475, K. 2013/577, 03.12.2013. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 13.10.2024.

Yargıtay soyut bir kavram olan bir suç işleme kararının tespiti için bazı objektif kriterler belirlemiştir. Buna göre; “*Aynı suç işleme kararının varlığı, her olayda suçun işlenmesindeki özellikler, suçun işleniş biçimi, eylemlerin işlendikleri yer ve işlenme zamanı, eylemler arasındaki geçen süre, mağdurların farklı olup olmadıkları, ihlal edilen değer ve yarar ile korunan değer ve yarar, olayların oluşum ve gelişimi ile tüm özellikleri olaysal olarak değerlendirilerek belirlenecektir*”⁵³.” Yargıtay kararlarında en çok kullanılan objektif kriter ise fiillerin işlenme zamanı ve aralarındaki sürenin uzunluğudur.

Yargıtay’ın bir suç işleme kararına ilişkin istikrar arz eden içtihatlarından, bir suç işleme kararını önceden kurulması gereken bir plan olarak açıklayan görüşü kabul ettiği anlaşılmaktadır. Bu görüşü kabul eden bir mahkemenin zincirleme suçu kural olarak dar yorumlaması; işlenecek suçların yer, zaman, mağdur ve suç işleme tarzları açısından en azından esaslı yönleriyle somutlaştırıldığı bir planın varlığını araması gerekmektedir. Bu görüşte yer verilen “suçun tek bir defada işlenmek yerine kısımlara bölünmesi” ifadesi, çerçevesi ve konusu belirli bir suç planının varlığına işaret etmektedir. Bir suç işleme kararının belirtilen şekilde somutlaştırılmaması, faile neredeyse sınırsız bir suç işleme kredisi verileceği anlamına gelecektir. Örneğin, zincirleme suçun subjektif unsurunun gerçekleşmesi için bir hırsız önceden çalacağı malı veya miktarı belirlemeli ve bunu bir plan dâhilinde parça parça gerçekleştirmeye karar vermelidir. Bir hırsızın sınır koymadan belirli aralıklar ile aynı yerden bir şey çalmaya karar vermesi, önüne çıkan fırsatlardan yararlanması ya da bir kişinin satabildiği kadar uyuşturucu satma, yapabildiği kadar kaçakçılık yapma gibi belirsiz, genel bir niyet ile hareket etmesi halinde subjektif unsurun gerçekleşmediği kabul edilmelidir.

Yargıtay içtihatları incelendiğinde bir suç işleme kararını plan görüşüne uygun olarak dar ve genel bir saik birliğine varacak kadar geniş yorumlayan iki temel yaklaşımın bulunduğu görülmektedir. Bu çerçevede ilk olarak bu iki temel yaklaşımı barındıran Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 08.07.2003 tarihli 2003/189 E. 2003/207 K. sayılı kararını incelemek istiyoruz. Karara konu olan olayda, 6-7 ay arayla aynı mağdura karşı cinsel saldırı suçu işleyen failin fiillerinin zincirleme suça konu olup olmayacağı tartışılmıştır. Olayda mağdur ile yakın bir çevrede yaşayan fail, fırsat ve imkân bulduğu sürece mağdura karşı cinsel saldırıda bulunmuştur. Çoğunluk görüşü “(...) somut olay ele alınıp de-

⁵³ Yar. CGK., E. 1999/15 K. 1999/27, 23.02.1999. Aynı yönde bkz. Yar. CGK, E. 2012/9-1475 K. 2013/577, 03.12.2013; Yar. 7. CD., E. 2013/22136 K. 2014/13750, 30.6.2014; Yar. 7. CD., E. 2019/8469 K. 2020/1953, 6.2.2020. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 13.10.2024.

ğerlendirildiğinde, sanık aynı suç işleme kararıyla değil, çıkan fırsatlardan yararlanmak suretiyle, aynı mağdura farklı yerlerde iki kez ırza tasaddi suçunu işlemiştir. Ailelerin sanığı, çocuklarının yanlarında görmek istememeleri, suç işleme kararındaki birliği değil, sanığın suç işlemeyi itiyad haline getirmiş bir kişi olduğunu, sanık ve mağdurun komşu ve her an birbirini gören kişiler olmasına karşın, ilk eylemle ikinci eylem arasında geçen ve makul sayılamayacak 7-8 aylık uzunca bir süre sanığın aynı suç işleme kararıyla değil, çıkan fırsatlardan yararlanmak suretiyle suçu işlediğini göstermektedir.” gerekçesiyle bir suç işleme kararının bulunmadığını kabul etmiştir. Buna karşın azınlıkta kalan üyeler “Burada suç işleme kararı, failin mağdurdan tasaddi suçlarını işleyerek (cinsel yararlanma) şeklindeki kararıdır. Bu kararın yenilendiği değiştiği konusunda delil yoktur. Fail ve mağdur komşu olup, birbirlerini tanıyan ailelere mensupturlar. Sanık, cinsel yararlanma kararı ile hem mağdura hem de diğer çocuklara yanaşmak istemektedir.” gerekçesiyle zincirleme suç hükümlerinin uygulanması yönünde oy kullanmışlardır. Çoğunluk görüşü plan görüşüne uygun olarak bir suç işleme kararını dar yorumlamakta, azınlık görüşü ise genel bir saik birliğini (olayımızda cinsel yararlanma saiki) bir suç işleme kararı bakımından yeterli saymaktadır.

Bizim katıldığımız görüşe göre, bahsi geçen olayda bir suç işleme kararı söz konusu değildir. Çünkü olayda bir suç işleme kararı bulunmamakta, fail fırsat bulduğu durumlarda suç işlemektedir. Bu olayda bir suç işleme kararının bulunmadığı, failin bir plan doğrultusunda hareket etmediği açıkça anlaşılmaktadır. Dolayısıyla azınlıkta kalan ve bir suç işleme kararının varlığını kabul eden üyeler “cinsel yararlanma” şeklindeki genel bir saik birliğini, bir suç işleme kararına eşdeğer olarak görmektedir. Bu bakış açısıyla cinsel saikle işlenen ve objektif şartları taşıyan her suçta zincirleme suçun uygulanması mümkün hale gelecektir. Hâlbuki gerek öğretide gerek istikrarlı içtihatlarda bir suç işleme kararının genel bir saik birliğine varacak genişlikte değerlendirilemeyeceği ifade edilmektedir⁵⁴.

⁵⁴ “Genel saik birliğine kadar gitmemek kaydıyla müteselsil suçları oluşturan hareketlerin aynı gayeye yönelik olması halinde birlikten bahsedilir. Bu itibarla unsur suçların tek tek kararlarından ayrı olarak bunları da kapsamına alacak genel bir karar bulunmalıdır.” Yar. CGK, E. 1984/103 K. 1984/293, 1.10.1984; “Umumi bir saik birliğine gitmemek şartıyla, müteselsil suçu teşkil eden hareketlerin aynı gayeye tevcih edilmeleri, suç işleme kararında birliğin kistası olarak kabul edilebilir.” Yar. CGK, 2013/828, 2015/293, 29.09.2015. Aynı yönde farklı kararlar için bkz; Yar. CGK, E. 2017/784 K. 2021/390, 14.9.2021; Yar. CGK, E. 2020/143 K. 2020/418, 15.10.2020.

Doktrinadaki görüşler için bkz. ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi**, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2005, s. 548; ÖZBEK/DOĞAN/MERAKLI vd., s. 592; YALÇIN SANCAR, **Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Zincirleme Suç**, s. 254.

Yukarıda incelediğimiz Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında azınlıkta kalan görüşün sonraki yıllarda hâkim görüş haline geldiğini görmekteyiz⁵⁵. Bu doğrultuda Yargıtay, zincirleme suçun objektif şartlarına ağırlık vermekte, objektif şartların varlığı halinde bir suç işleme kararını içeriğini araştırmadan karine olarak var kabul etmektedir. Bu kararlarda plan görüşünün gereklerinin uygulanmadığı, hatta bir suç işleme kararının genel bir saik birliğine kadar genişletildiği görülmektedir. Aşağıda bu kararlar daha detaylı incelenecektir.

B. Bir Suç İşleme Kararı Olmadığı Halde Var Kabul Edilen Kararlar

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 08.04.2014 tarihli 2013/591 E. 2014/171 K. sayılı kararına konu olan olayda, fail iki gün arayla seyyar bir tezgâhta bandrolsüz CD ve VCD satarken yakalanmış ve hakkında 5846 s. Kanun m.81/4'ten dolayı iki ayrı ceza verilmiştir. Özel dairenin onadığı karar Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın itirazı ile Ceza Genel Kurulu'nun önüne gelmiştir. Temel ihtilaf zincirleme suçların uygulanıp uygulanmaması olup tartışmanın odağında bir suç işleme kararının varlığı bulunmaktadır. Bu dosyada bir suç işleme kararının varlığını kabul eden Ceza Genel Kurulu'nun gerekçesi şu şekildedir:

“Sanığın, (...) seyyar tezgâhta 07.03.2009 ve 09.03.2009 tarihlerinde bandrolsüz CD ve DVD satışı yaptığı, sanığın bu şekilde hukuki kesinti oluşmadan bir suç işleme kararıyla, aynı mağdura karşı ve değişik zamanlarda 5846 sa-

⁵⁵ “Sanık Süleyman'ın 2002 yılı başlarından aynı yılın 4. ayına kadar zamanı tespit edilemeyen aralıkla mağduru alıkoyarak ırz ve namusuna tasaddide bulunduğu ve ırzına geçtiği, oluşa uygun şekilde kabul edilen eylemler hukuki veya fiili bir kesintiye uğramadan sonuçlandığına göre; müteselsilen tek zorla ırza geçme ve alıkoyma suçlarının oluşacağı gözetilmeden (...)”, Yar. 5. CD., E. 8938/1738, 06.03.2007; “Sanığın bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda işlediği basit ve nitelikli cinsel istismar suçları hukuki ve fiili bir kesintiye uğramadığı da gözetilerek zincirleme surette nitelikli istismar suçunu oluşturduğu (...)”, Yar. 5 CD., E. 5517/7952, 16.10.2006; Yar. 5 CD, E. 2006/13262, K. 2007/2760, 10.04.2007. Kararlar için bkz. YALVAÇ, Gürsel, **İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008, s. 636 vd.; “Sanığın, mağdureye karşı ilk olarak dolmuşta, on gün sonra da ikinci kez otobüste seyahat ettiği sırada vücuduna fiziksel temasta bulunacak şekilde basit cinsel saldırı suçlarını işlediği olayla ilgili olarak ilk derece mahkemesinin kararında da kabul edildiği üzere, sanığın on gün arayla aynı mağdureye, farklı ulaşım araçları içerisinde aynı fiilleri gerçekleştirmesinin iki milyon beşyüz bin nüfuslu bir kentte tesadüf olarak kabul edilmesinin mümkün olmaması ve dosya kapsamına göre de sanığın bu fiillerini bir suç işleme kararının icrası kapsamında değil, diğer bir ifadeyle farklı suç işleme kastıyla gerçekleştirdiği hususunun da açıkça tespit edilememesi karşısında, bir suç işleme kararının icrası kapsamında, mağdureye karşı aynı suçun değişik zamanlarda işlenmesi sebebiyle suçların zincirleme şekilde işlendiğinin kabulü ile sanığın eylemlerine uyan TCK'nın 102/1, 43/1. maddeleri uyarınca cezalandırılması gerekirken, yazılı biçimde aynı Kanun'un 102/1. maddesinin iki kez tatbiki suretiyle mahkûmiyetine karar verilmesi neticesinde fazla ceza tayini (...) Yar. 14. CD., E. 2014/349, K. 2015/11607, 10.12.2015. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 05.10.2024; “Aynı taşınmaz üzerinde, iddianamenin kabulü tarihine kadar gerçekleşen her bir inşai ve fiziki müdahalenin, aynı suç işleme kararının icrası kapsamında değerlendirilebileceği, (...)” Yar. 12. CD., E. 2024/3222 K. 2024/7198, 05.12.2024; Kaçakçılık suçu ile ilgili benzer kararlar için bkz. Yar. 7. CD., E. 2023/15583, K. 2023/10891, 11.12.2023; Yar. 7. CD., E. 2023/15583, K. 2023/10891, 11.12.2023. Kararlar için bkz. Lexpera Veri Tabanı, E. T: 14.02.2025.

yılı Kanununun 81/4. maddesinde düzenlenen suçu işlediği anlaşıldığından, hakkında zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerekmektedir. (...) Ceza Genel Kurulu ve Özel Dairelerinin istikrarlı uygulamalarında hukuki kesin-tinin iddianamenin düzenlenmesiyle oluşacağına vurgulanması karşısında, iddianamenin düzenlendiği tarihe kadar bir suç işleme kararıyla, aynı mağ-dura karşı değişik tarihlerde işlenen aynı suçlarda zincirleme suç hükümleri-nin uygulanması gerektiğinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır.⁵⁶”

Kanaatimizce genel bir kazanç sağlama saikiyle korsan CD satan bir kişinin olduğu bu olayda bir suç işleme kararının bulunmadığı kabul edilmelidir. Burada mevcut olan genel saik birliği, çıkan fırsatlardan yararlanma amacıdır. Fakat bu karardaki bakış açısı zincirleme suçun sübjektif şartını yok saymakta, objektif şartların mevcudiyetini zincirleme suç hükümlerinin uygulanması için yeter şart kabul etmektedir.

Yargıtay 9. Ceza Dairesi 22.6.2023 tarihli 2023/405 E. 2023/4584 K. sayılı kararına konu olan olayda 14 yıla yayılan eylemleri bir suç işleme kararı kapsamında değerlendirmiştir. Olayda 2005 yılında mağdure on iki yaşındanken cinsel istismar eylemine başlayan sanık, 2011 yılında mağdure on sekiz yaşını bitirdikten sonra değişik zamanlarda tehdit ile cinsel ilişkiye girmeye devam etmiş ve 2019 yılında bu eylemler son bulmuştur. Yargıtay 9. Ceza Dairesi, sanığın eylemlerini araya herhangi bir hukuki veya fiili kesinti girmeksizin aynı kast altında işlediğini kabul etmiştir⁵⁷. Bu olayda bir suç işleme kararına konu olan suçun aynı olup olmamasına ilişkin bir tartışma da ortaya çıkmaktadır. Örneğin bu olayda mağdure on iki yaşındayken başlayan eylemler mağdure on sekiz yaşını bitirdikten sonra devam etmektedir. Söz konusu olayda, ilk derece mahkemesi kendi içinde teselsül eden iki müstakil suç (çocuğun cinsel istismarı (TCK m.103) ve nitelikli cinsel saldırı suçu (TCK m.102)) olduğunu kabul edip her iki suçtan ayrı ayrı ceza vermiş ve zincirleme suç hükümlerini uygulamıştır. Yargıtay 9. Ceza Dairesi ise bu olayda bir bütün halinde zincirleme nitelikli cinsel saldırı (TCK m.102) suçundan ceza verilmesi gerektiğini kabul etmiştir. Uzun yıllara yayılan cinsel suçlarda, mağdurun yaşı, eylemin cebir, tehdit veya hile ile gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği gibi faktörler dikkate alındığında, çocukların cinsel istismarı, cinsel saldırı veya reşit olmayan ile cinsel ilişki suçları arasında içtima ilişkisi gündeme gelebilecektir. Yargıtay bu tür durumlarda,

⁵⁶ Karar için bkz. Yargıtay Karar Arama, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>, E. T. 27.10.2024. Bu suçla ilgili aynı yönde bkz; Yar. 19. CD., E. 2015/5711 K. 2015/7692, 24.11.2015; Yar. 10. CD., E. 2020/6468, K. 2020/5037, 7.10.2020. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 28.10.2024.

⁵⁷ Karar için bkz. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 15.02.2025.

yukarıdaki örnekte görüleceği üzere, en ağır suçtan ceza verilerek zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiğini kabul etmektedir⁵⁸.

İnceleyeceğimiz bir diğer kararda, Yargıtay 10. Ceza Dairesi bir aylık süre zarfında üzerlerinde üç kere esrar yakalanan kişiler hakkında gerçek içtima kuralları çerçevesinde üç ayrı ceza verilmesini onamıştır. Fakat Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı'nın faillerin “*aynı suç işleme kararının icrası kapsamında işlemediklerini gösteren herhangi bir olgu bulunmadığı*” gerekçesine dayanan itirazı üzerine 10. Ceza Dairesi önceki kararını kaldırarak zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasına karar vermiştir⁵⁹. Bu kararda bir suç işleme kararının varlığını gösteren bir plan veya projeden bahsedilmemiş, kısa aralıklar ile aynı suçların işlenmesi zincirleme suçun oluşması için yeterli görülmüştür.

Yargıtay 20. Ceza Dairesi'nin 18.1.2017 tarihli 2015/11205 E. 2017/460 K. sayılı kararına konu olan olayda, farklı tarihlerde kenevir eken ve satan sanık hakkında üç farklı uyuşturucu imal ve ticareti suçu bulunmaktadır. Sanığın bu suçları

⁵⁸ Bkz. “*Mağdurenin aşamalardeki ifadeleri, ikrar içerikli savunma, doktor raporu ve tüm dosya kapsamına göre sanığın bir suç işleme kararının icrası kapsamında yeğeni olan on bir yaşındaki mağdureye 2011 yılında cinsel organını sırtıma şeklinde istismarda bulunmaya başlamasının ardından 2016 yılı Temmuz ayında on beş yaşını bitirmeyen mağdureyle cebir, tehdit veya hile olmaksızın birden fazla cinsel ilişkiye girip, 2019 yılı Şubat ayına kadar ilişkide bulunmaya devam ettiği ve mevcut haliyle eylemlerin araya herhangi bir hukuki veya fiili kesinti olmaksızın değişik tarihlerde birden fazla tekrarlanmasından dolayı zincirleme şekilde gerçekleştiği kabul edilerek ilk derece mahkemesince, mağdurenin on beş yaşından küçük olduğu dönemdeki eylemlerin küll halinde 5237 sayılı TCK'nın 103/2, 103/3, 43/1. maddelerinde yer alan zincirleme şekilde çocuğun nitelikli cinsel istismarı, büyük olduğu dönemdeki birden fazla cinsel ilişkinin ise aynı Kanununun 104/2, 43/1. maddelerinde düzenlenen zincirleme şekilde aralarında evlenme yaşağı bulunan kişi tarafından reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarını oluşturup, her iki suçun kendi arasında teselsül ettiği ve zincirleme suçta son eylem tarihi suç tarihi kabul edilip, buna göre sanığın reşit olmasından dolayı hakkındaki yaş küçüklüğü indirimi yapılmayacağı nazara alınarak zincirleme şekilde çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçundan eylemine uyan 5237 sayılı TCK'nın 103/2, 103/3, 43/1. maddeleri uyarınca mahkumiyetine karar verilip, bu kapsamda tayin edilecek cezanın eylemlerin iki ayrı suç kabulüyle belirlenen cezaların toplamından fazla olamayacağı da gözetilerek mahkumiyet kararı verilmesi gerekirken suç vasfının tayininde yanlıya düşülerek yazılı şekilde hükümler kurulması karşısında söz konusu karara yönelik istinaf başvurusunun kabulü yerine esastan reddedilmesi, (...)*”; Yar. 9. CD., E. 2021/17381 K. 2022/3091, 31.3.2022; “*(...) Suça sürüklenen dönemde mağdureyle bir kez cinsel ilişkiye girmesi eyleminin TCK'nın 103/2. maddesinde yer alan çocuğun nitelikli cinsel istismarı, büyük olduğu dönemdeki birden fazla cinsel ilişkide bulunması eylemlerinin ise aynı Kanununun 104/1, 43/1. maddelerinde düzenlenen zincirleme şekilde reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarını oluşturup, her iki suçun kendi arasında teselsül ettiği de nazara alınarak eylemlerin bütün halinde zincirleme şekilde çocuğun nitelikli cinsel istismarı suçunu oluşturacağı kabul edilip belirlenen son ilişkinin yaşandığı gün suç tarihi sayılarak buna göre zamanasını süresi de hesaplanmak suretiyle hüküm kurulurken mağdurenin on beş yaşından büyük olduğu dönemde birden fazla cinsel ilişkinin gerçekleşmesi nedeniyle 103/2. madde ile belirlenen temel cezaya zincirleme suçun düzenlendiği 43/1. maddesine göre eklenmesi gereken miktarın TCK'nın 104/1, 43/1. maddelerinin tatbikiyle bulunacak ceza miktarını da geçemeyeceği gözetilerek hüküm kurulması gerekirken yazılı şekilde uygulama yapılması, (...)*” Yar. 14. CD., E. 2016/4047 K. 2020/4907, 11.11.2020; Yar. 9. CD., E. 2021/17381 K. 2022/3091, 31.3.2022; Yar. 14. CD., E. 2020/4502 K. 2021/4107, 07.6.2021; Yar. 14. CD., E. 2017/5799 K. 2021/974, 8.2.2021.

⁵⁹ Yar. 10. CD., E. 2016/1258, K. 2016/1359, 27.4.2016. Aynı yönde; Yar. 9. CD., E. 2016/774 K. 2016/5877, 8.6.2016. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 28.10.2024.

işlerken önceden kurulmuş bir planı olmadığı, sanığın geçimini bununla sağlama gibi genel bir kazanç saikiyle hareket ettiği, işlenecek suçların esaslı unsurlarının belirsiz olduğu anlaşıldığı halde, Yargıtay tarafından bir suç işleme kararı var kabul edilerek zincirleme suç hükümleri uygulanmıştır.⁶⁰ Hâlbuki uyuşturucu ticareti gibi suçlarda kural olarak failler genel bir kazanç saikiyle hareket etmekte ve satabildikleri kadar mal satmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, esaslı unsurları somutlaştırılmış, kısımlara bölünmüş bir bütüne ilişkin planın varlığı, genel bir kazanç saikine dayanan bu tür suçların tabiatı ile kural olarak uyuşmamaktadır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu 29.9.2015 tarihli 2013/828 E. 2015/293 K. sayılı kararına konu olayda, sahte araç muayenesi yapmak suretiyle işlenen resmî belgede sahtecilik suçundan farklı mahkemelerde 17 dosyası bulunan sanık hakkında zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilir olup olmadığını belirlemek amacıyla özel daire tarafından bozma kararı vermiştir. Bozma kararına karşı ilk derece mahkemesi, sanığın önüne çıkacak her fırsattan yararlanma şeklinde genel ve soyut bir karar alarak hareket ettiğini, işlenecek sahtecilik fiilleri ile ilgili olarak, mağduru, yöntemi ve işlenme biçimleri önceden tasarlanmış ve bölümlere ayrılarak gerçekleştirilmiş suçların söz konusu olmadığını gerekçe göstererek plan görüşü çerçevesinde bir suç işleme kararı bulunmadığını ve sanık hakkındaki 17 ayrı davanın birleştirilmesinin gerekmediğini ileri sürerek direnme kararı vermiştir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu ise bu uyuşmazlıkta özel dairenin kararını isabetli bulmuştur⁶¹.

⁶⁰ Aynı yönde bkz. “Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, dört kişiye uyuşturucu madde satarak aynı suçu birden fazla işleyen suçta sürüklenen çocuk ... hakkında, zincirleme suç hükümleri nedeniyle TCK'nun 43. maddesinin uygulanmaması suretiyle eksik ceza tayini (...)” Yar. 9. CD., E. 2015/2039 K. 2016/2286, 8.3.2016; Yar. 10. CD., E. 2012/353 K. 2014/516, 21.1.2014. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 05.11.2024. Yargıtay 23. Ceza Dairesi, farklı kişiler adına sahte kimlikler düzenleyerek birden fazla dolandırıcılık suçu işleyen sanık hakkında, ilk derece mahkemesinin gerçek içtima çerçevesinde verdiği kararı, “bir suç işleme kararının varlığı” gerekçesiyle bozmuş ve zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasını istemiştir. Bkz. Yar. 23. CD., E. 2016/109 K. 2016/1660, 22.2.2016. Bu kararın karşı oyundaki ifadeler bizim yukarıda yer verdiğimiz eleştirileri teyit eder niteliktedir: “Çoğunluk görüşü ile dolandırıcılık suçlarının bir suç işleme kararının icrası kapsamında işlenip işlenmedikleri noktasında ayrılmaktayız. Zincirleme suçu belirlemedeki zorluk esasen bu koşulun tespitinde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, birden fazla suç arasında varlığı tespit edilmesi gereken husus kasttan farklı olarak “plan”dır. Failin işlediği kabul edilen birden fazla aynı suç bir planla, aynı suçu işlemeye dair bir kararla birbirine bağlı olmalıdır. Bu plan ve kararlaştırma, faildeki o suçu tekrar işlemek için karşısına çıkacak fırsatlardan yararlanma konusundaki genel ve soyut bir eğilimden farklıdır. Failde bulunması gereken bir suç işleme kararının tespit edilmesinde, ikrar, şerik anlatımları, tanık beyanlarından yararlanılabileceği gibi failin işleniş şekli, suçlar arasındaki zaman aralığı gibi özellikler de yardımcı olabilecektir. Dosya kapsamında, suçların bir suç işleme kararının icrası kapsamında işlendiğine dair bir beyan bulunmadığından sonuca ancak; daha ihtiyatla yaklaşılması gereken suçların işleniş şekli, yeri ve zaman aralığı gibi bazı karinelere dayanarak gidilebilecektir.” Lexpera Veri Tabanı, E. T. 05.11.2024.

⁶¹ Aynı yönde bkz. Yar. 11. CD., E. 2017/6446 K. 2019/4763, 15.5.2019. Kararlar için bkz. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 15.11.2024.

Yargıtay, birbirine yakın tarihlerde işlenmiş olan 5607 s. Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'na muhalefet suçlarının da bir suç işleme kararının icrası kapsamında işlenip işlenmediğinin tespitini ve gerektiğinde birleştirilmelerini istemektedir. Bu şekilde verilen pek çok karardan⁶², Yargıtay'ın bir plan olmaksızın ve sadece genel bir kazanç saikiyle yapılan müteaddit kaçakçılık fiillerini bir suç işleme kararı ile birbirine bağlamak ve zincirleme suç hükümlerini uygulamak istediği anlaşılmaktadır. Bu yaklaşım yukarıda ifade ettiğimiz gibi bir suç işleme kararını genel bir kazanç sağlama saikine kadar genişleten bir yorum olup bu kavramın içeriğine uygun değildir.

Yargıtay, yukarıda yer verilen örnek kararlara benzer olarak, bir plan olmaksızın işlenen pek çok suçta zincirleme suç hükümlerini uygulamaktadır. Bu doğrultuda; madde kullanarak müşterileri rahatsız ettiği için kendisini uyararak bir büfe sahibini önce bıçakla, aynı gece götürüldüğü karakolda da sözlü olarak tehdit eden fail hakkında⁶³, değişik zamanlarda aynı mağdura karşı işlenen cinsel istismar suçlarında⁶⁴, farklı tarihlerde ehliyetsiz araç kullanan ve trafik görevlilerine mağdura ait kimlik bilgilerini vererek mağdur adına trafik ceza tutanakları düzenlenmesine neden olan failin eylemleri hakkında⁶⁵, aynı dükkândan iki gün arayla önce tost makinesi sonrakinde bir tütsü çalınması olayında⁶⁶, değişik zamanlarda mağdurun birden fazla kez fuhuş yapmasına aracılık eden fail hakkında⁶⁷, döviz bürosunun kasasından birçok kez para alan sanıkların eylemleri hakkında⁶⁸ bir suç işleme kararının varlığı kabul edilerek zincirleme suç

⁶² “İncelemeye konu bu dosyaya ilişkin suç tarihinin 03.02.2013, iddianame düzenleme tarihinin ise 02.12.2013 olduğu, aynı gün incelemesi yapılan Dairemizin 2015/16093 Esas numarasında kayıtlı Doğubeyazıt 1. Asliye Ceza Mahkemesi'nin 2013/495 E. - 2013/643 K. sayılı dosyasında sanığa atılı eylem ile ilgili olarak suç tarihinin 09.09.2013, iddianame düzenleme tarihinin ise 23.09.2013 olduğu, anılan dosyada sanığın eyleminin benzer mahiyette olduğu dikkate alınarak, anılan dosyanın incelenip, gerektiğinde birleştirilerek sanığın bu eylemi bir suç işleme kararı icrası kapsamında işleyip işlemediği ve hakkında TCK'nun 43. maddesi uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulanıp uygulanamayacağı hususu tartışıldıktan sonra bir karar verilmesi” Yar. 7. CD., E. 2017/12758, K. 2018/12834, 27.11.2018; Yar. 7. CD., E. 2019/8469, K. 2020/1953, 6.2.2020. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 23.11.2024. Benzer yönde; Yar. 10. CD., E. 2020/13795, K. 2020/9504, 23.12.2020; Yar. 7. CD., E. 2013/22136, K. 2014/13750, 30.6.2014; Yar. 7. CD., E. 2021/32372, K. 2024/638, 23.1.2024; Lexpera Veri Tabanı, E. T. 25.11.2024.

⁶³ Yar. 4. CD., E. 2015/22478, K. 2015/39730, 10.12.2015. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 25.11.2024.

⁶⁴ Yar. 14. CD., E. 2014/2772, K. 2016/1996, 01.3.2016. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 25.11.2024.

⁶⁵ Yar. 16. CD., E. 2015/1255, K. 2016/1183, 23.2.2016; Aynı yönde; Yar. 8. CD., E. 2021/12683, K. 2023/402, 9.2.2023. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 25.11.2024.

⁶⁶ Yar. 2. CD., E. 2022/1190, K. 2022/19283, 21.11.2022 Lexpera Veri Tabanı, E. T. 25.11.2024.

⁶⁷ Yar. 18. CD., E. 2019/8303, K. 2020/4222, 11.2.2020; Aynı yönde; Yar. 18. CD., E. 2016/8814, K. 2017/6309, 23.5.2017; Yar. 14. CD., E. 2015/4508, K. 2015/9385, 15.10.2015; Yar. 18. CD., E. 2019/10990, K. 2020/7806, 22.6.2020. Kararlar için bkz. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 27.11.2024.

⁶⁸ Yar. 11 CD, 18.08.2007, 4754/5239. Karar için bkz. YALVAÇ, s. 342.

hükümleri uygulanmıştır. Bunların yanında, Vergi Usul Kanunu m.359’da düzenlenen kaçakçılık suçlarında kanuni bir gereklilik olmadığı halde aynı hesap veya takvim dönemindeki suçlar için zincirleme suç hükümleri uygulanmıştır. Buna karşın, bir suç işleme kararı birden fazla hesap-takvim döneminde işlenen suçları içerse dahi bu suçlara gerçek içtima uygulanmıştır⁶⁹. Bu konuda da Yargıtay, kavramların içeriğine göre hareket etmek yerine yargılamada kolaylık sağlayacak süre gibi objektif kriterlere dayanmıştır. Nitekim bu yanlış uygulama 7394 s. Kanun ile Vergi Usul Kanunu m.359’a eklenen hüküm ile değiştirilmiştir⁷⁰.

Yargıtay kararlarında, hareketler arasındaki sürenin uzunluğu veya kısalığı, aynı suç işleme kararının belirlenmesinde önemli fakat ihtiyatlı kullanılması gereken bir kriter olarak ifade edilmektedir⁷¹. Doktrinde de suçlar arasında uzun bir süre bulunmasının yeni bir suç işleme kararı için bir varsayım olarak görülebileceği, fakat sadece süreye dayanarak bir suç işleme kararının varlığı hakkında hükme ulaşmanın yanlış olduğu belirtilmektedir⁷². Süre kriteri için bir standart belirlenmesi de mümkün değildir. Her bir olayın koşullarına göre farklı süreler belirlenebilir⁷³. Süre kriterinin tek başına bir suç işleme kararı için yeterli dayanak teşkil etmeyeceği ve her bir olayda diğer koşullar ile değerlendirilmesi gerektiği düşüncesine katılmaktayız. Fakat incelediğimiz pek çok kararda bir suç işleme kararı içerik yönüyle ele alınmamış, şeklen fiiller arasındaki süre göz önüne alınarak bir sonuca ulaşılmıştır. Dolayısıyla Yargıtay kararlarında süre kriterinin ihtiyatlı kullanılması gerektiği kabulü genellikle ilkesel düzeyde kalmaktadır.

⁶⁹ BATI, Murat/İNCİ, Zekiye Özen “7394 Sayılı Kanun’la Vergi Kaçakçılığı Suçunda (VUK m.359) Yapılan Değişikliklere Dair Değerlendirmeler”, **Vergi Sorunları Dergisi**, C. 45, Sa. 406, 2022, s. 30-48, s. 36-38.

⁷⁰ 7394 s. Kanun ile 213 s. VUK m.359’a eklenen hüküm şu şekildedir: “*Bu maddede düzenlenen suçların birden fazla takvim yılı veya vergilendirme dönemi içinde aynı suç işleme kararının icrası kapsamında işlenmesi halinde, Türk Ceza Kanunu’nun 43’üncü maddesi uygulanır.*”

⁷¹ Bu yönde bkz. “*İşlenen suçlar arasında kısa zaman aralıklarının olması suç işleme kararında birlik olduğuna; uzun zaman aralıklarının olması ise suç işleme kararında birlik olmadığına karine teşkil edebilir. Yine de çeşitli suçlar arasında az veya çok uzun zaman aralığının var olması, bu suçların aynı suç işleme kararının etkisi altında işlendiğini ya da işlenmediğini her zaman göstermez. Diğer bir anlatımla, sürenin uzunluğu kararın yenilendiğini düşündürebileceği gibi, kısalığı da her zaman kararın yürürlükte olduğunu göstermeyebilir.*” Yar. CGK., E. 2015/87 K. 2018/83, 13.3.2018; Yar. CGK., E. 2013/593 K. 2014/24, 21.1.2014; Yar. CGK., E. 2013/384 K. 2014/2 T. 14.1.2014; Yar. 18. CD., E. 2016/18243 K. 2017/2413, 06.3.2017; Yar. 11. CD., E. 2021/21938 K. 2022/19215 T. 16.11.2022. Kararlar için bkz. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 14.02.2025.

⁷² DÖNMEZER/ERMAN, s. 667-668; MALKOÇ, s. 613; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 527.

⁷³ MALKOÇ, s. 613; CENTEL/ZAFER/ÇAKMUT, s. 527.

Yukarıda örnek verdiğimiz olayların hiçbirinde plan görüşü çerçevesinde bir suç işleme kararı bulunmamaktadır. Bu örneklerde genel ve soyut bir saikle hareket eden, önüne çıkan fırsatlardan yararlanan faillerin eylemlerini birleştiren subjektif bir bağ söz konusu değildir. Bu kararlar, kısa süreler içerisinde işlenmiş, devamlılık arz eden eylemler niteliğinde olup sadece objektif şartlar açısından birlik sağlamaktadır. Bu tutumun temel dayanaklarının ispat sorunları, aşırı cezalandırmadan kaçınma gibi pratik kaygılar olduğu düşüncesindeyiz⁷⁴.

Çeşitli Yargıtay kararlarında bir suç işleme kararının varsayım olarak kabul edildiği ve bu kararın yenilendiğine ilişkin bir delilin olmadığı ifade edilmektedir. Bu yaklaşımın hukuki dayanaklarından biri şüpheden sanık yararlanır ilkesidir. Doktrinde de bir suç işleme kararının ispat edilemediği her olayda zincirleme suçun uygulanacağına ilişkin görüşler bulunmaktadır⁷⁵. Fakat bu konuda önemli bir ayrıma değinmek gerekmektedir. Şüpheden sanık yararlanır ilkesinde söz konusu olan şüphe, akıl, mantık ve tecrübe kurallarına uygun olarak gerçek olma ihtimali bulunan, somut bir dayanağı olan şüphedir. Dolayısıyla ceza yargılamasında her türlü soyut senaryonun, teorik veya varsayımsal şüphenin yenilmesi gerekli değildir⁷⁶. Bir suç işleme kararına ilişkin değerlendirmede yenilmesi gereken şüphenin gerçekçi bir zemininin bulunması, teorik ve soyut bir şüpheye dayalı olmaması gerekmektedir. Faillerin bir suç işleme kararıyla hareket ettiklerine ilişkin akıl, mantık ve tecrübe kuralları ile uyuşmayan soyut beyanları veya herhangi bir somut dayanağı olmayan savunmaları şüpheden sanık yararlanır ilkesinin dayanağı olmayacaktır. Şüpheden sanık yararlanır ilkesinin belirttiğimiz şekilde uygulanmaması halinde gerçek içtimanın bir istisnası olan zincirleme suç geniş yorumlanarak kural haline gelecektir. Bu durumda, bir suç işleme kararı şartının araştırılması ve incelenmesi pratikte gereksiz hale gelecek, objektif unsurların varlığı zincirleme suç için yeterli olacaktır⁷⁷.

⁷⁴ Bu kaygı 5237 sayılı TCK'nın yürürlüğe girdiği ilk zamanlarda yapılan bir değişiklikten de anlaşılmaktadır. Nitekim 5237 sayılı TCK m.43'ün ilk halinde cinsel saldırı (m.102) ve çocukların cinsel istismarı (m.103) suçları zincirleme suçun istisnaları arasında sayılmıştı. Daha sonra başta Yargıtay olmak üzere hâkim ve savcılardan gelen ispat sorunu ve ölçüsüz ceza miktarlarının ortaya çıkabileceği endişesi ile 5237 sayılı TCK m.43'te değişiklik yapılmış ve bu iki suç maddeden çıkarılmıştır. Bkz. ÖZGENÇ, s. 694.

⁷⁵ HAFIZOĞULLARI/ÖZEN, s. 381; ÖZEN, **Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 1009.

⁷⁶ GEDİK, Doğan, **Ceza Muhakemesinde Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, 2023, s. 150-151.

⁷⁷ Alman hukukunda zincirleme suçun uygulandığı dönemlerde Alman Federal Yüksek Mahkemesi'nin yukarıda ifade edilen gerekçeler ile zincirleme suçun subjektif unsuru konusunda şüpheden sanık yararlanır ilkesinin uygulanmayacağı yönünde içtihatları bulunmaktaydı. Bkz. HAKERİ, Hakan, "Alman Ceza Hukuku'nda Müteselsil Suç", **Kamu Hukuku Arşivi**, C. 2, Sa. 3, 1999, s. 239-266, s. 248.

C. Bir Suç İşleme Kararı Olmadığına İlişkin Kararlar

Yargıtay’ın zincirleme suçun objektif şartları mevcut olmasına rağmen bir suç işleme kararının yokluğuna hükmettiği içtihatları da bulunmaktadır. Bu içtihatlarda, yeni bir suç işleme kararının bulunması ile bir suç işleme kararında fiili veya hukuki kesinti oluşması zincirleme suç hükümlerinin uygulanmamasına gerekçe gösterilmektedir⁷⁸.

Yargıtay bir suç işleme kararının varlığı için objektif şartların yanında bu suçların aynı sebeplerle işlenmesini, ortak bir amaca yönelmesini aramaktadır. Bu doğrultuda inceleyeceğimiz Yargıtay Ceza Genel Kurulu’nun 03.12.2013 tarihli 2012/9-1475 E. 2013/577 K. sayılı kararına konu olayda cezaevinde bulunan sanık ilk olarak tel örgülere zarar vermiş sonrasında bu davranışı nedeniyle müşahede odasına alınmasına sinirlenip odadaki fayansları kırmıştır. İki gün arayla gerçekleşen bu suçlar hakkında Yargıtay Ceza Genel Kurulu “*her iki suça ilişkin kasttan önce gelen, genel bir niyet ve bir suç işleme kararının varlığından, diğer bir deyişle iki suçu ortak bir zemine taşıyan sübjektif bir bağdan söz etmek mümkün değildir. Zira sanık, yeni bir sebep ortaya çıkması nedeniyle mala zarar vermiş ve her bir olay için yenilenmiş bir suç işleme kararı ile hareket etmiş olduğundan, zincirleme suç hükümlerinin uygulanma imkânı bulunmayıp, işlenmiş iki ayrı mala zarar verme suçunun söz konusu olduğu ve her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılması gerektiği kabul edilmelidir*”⁷⁹ gerekçesiyle bir suç işleme kararının bulunmadığına hükmetmiştir. Karara konu olan olayda iki ayrı mala zarar verme suçu bulunmaktadır. Bu suçlar önceden alınan bir karar veya yapılan plan çerçevesinde birbirine bağlanmamakta, farklı sebep ve amaçlar ile işlenmektedir. Bu nedenle söz konusu olayda bir suç işleme kararı bulunmadığı konusunda Yargıtay görüşüne iştirak ediyoruz.

İşlenen suçlar arasında fiili kesintinin oluştuğu ve bu nedenle bütün suçları birleştiren bir suç işleme kararının bulunmadığı gerekçesiyle verilen Yargıtay kararları bulunmaktadır. Yargıtay Ceza Genel Kurulu fiili kesintinin “*failin eyle-*

⁷⁸ ÖZBEK/DOĞAN/MERAKLI vd., s. 587; MALKOÇ, s. 613-614.

⁷⁹ Karar için bkz. UYAP Veri Tabanı, E. T. 15.10.2024. Aynı yönde; “*Bu durumda sanığın başlangıçta, asker kaçağı olduğu için yakalanmamak amacıyla sahte nüfus cüzdanı kullandığı, daha sonra ise yurt dışına çalışmak için gidebilmek amacıyla sahte pasaport kullandığı anlaşılmalı olup, her iki suça ilişkin kasttan önce gelen bir niyet ve bir suç işleme kararının varlığından, diğer bir deyişle iki suçu ortak bir zemine taşıyan sübjektif bir bağdan söz etmek mümkün değildir. Zira sanık yeni bir sebep ortaya çıktıkça sahte belge düzenleterek kullanmış ve her bir olay için yenilenmiş bir suç işleme kararı ile hareket etmiş olduğundan, zincirleme suç hükümlerinin uygulanma imkânı bulunmayıp, işlenmiş iki ayrı sahtecilik suçunun söz konusu olduğu ve her iki suçtan da ayrı ayrı cezalandırılması gerektiği kabul edilmelidir.*” Yar. CGK, 21.01.2014, 9-593/24. Karar için bkz. ÖZGENÇ, s. 686 dn. 1242.

mine ara vermesi veya tutuklanması, askere gitmesi, uzun bir süre hastanede yatması gibi nedenlerle eylemini sürdürememesi hâllerinde meydana gelebileceğini”⁸⁰ belirtmiştir. Bu doğrultuda Yargıtay 5. Ceza Dairesi 13.03.2006 tarihli 2006/46 E. 2006/1792 K. sayılı kararda; “Mağdurenin anlatımlarına göre sanığın askere gitmeden önce başladığı ırza geçme eylemine dönüşünde de devam ettiği, araya askerlik gibi uzun bir sürenin girmesi ve fiili kesinti nedeniyle bir suç işleme kararında birlik bulunmadığından iki ayrı suç oluşacağı dikkate alınmadan tek suçtan hükümlülük kararı verilmesi (...)”⁸¹ gerekçesiyle ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur. Fiili kesinti için örnek gösterilen durumlar bir suç işleme kararının tespitinde önem taşımakla birlikte bu tür durumların tek başına bir suç işleme kararının varlığı için dayanak olamayacağı, bu nedenle diğer bütün şartlar ile birlikte bir değerlendirme yapmak gerektiği kanaatindeyiz.

Yargıtay kararlarında bir suç işleme kararının yokluğuna ilişkin kabul edilen bir başka gerekçe hukuki kesintidir. Yargıtay’ın hukuki kesinti için belirlediği ölçüt iddianamenin düzenlenmesidir. Buna göre iddianamenin düzenlenmesine kadar olan fiiller, tek bir suç işleme kararı kapsamında işlenmiş sayılmaktadır.⁸² Bu kabul hukuki bir varsayım olup olgusal bir karşılığı bulunmamaktadır. İddianamenin düzenlenmesi veya aradan uzun bir süre geçmesi gibi ölçütler, uygulamadaki pratik gereksinimleri karşılamak için ortaya çıkarılmış suni çözümlerdir. Nitekim bir suç işleme kararının varlığı iddianamenin düzenlenmesine bağlı olmayıp ondan sonra da devam edebilecektir.⁸³

⁸⁰ Yar. CGK., E. 2022/358 K. 2022/684, 02.11.2022; Yar. CGK., E. 2021/361 K. 2022/577, 22.9.2022. Lexpera Veri Tabanı, E. T. 20.02.2025.

⁸¹ Aynı yönde; “Sanık hakkında yapılan yargulamalarda suç tarihleri arasındaki zaman aralığı nedeniyle eylemler arasında fiili kesintinin, iddianamelerin tanzim tarihleri itibarıyla de hukuki kesintinin oluşmadığı anlaşılmaktadır.” Yar. 10. CD., E. 2018/498 K. 2018/4843, 05.6.2018; Lexpera Veri Tabanı, E. T. 16.11.2024; Yar. CGK E. 2013/14-384, K. 2014/2, 14.01.2014. UYAP Veri Tabanı, E. T. 28.09.2024.

⁸² “Yapılmakta olan soruşturma sonucunda toplanan delillerin failin suçu işlediği yönünde yeterli şüpheli oluşturması üzerine Cumhuriyet savcısının şüpheli hakkında CMK’nun 170. maddesi uyarınca iddianamenin düzenlenmesiyle hukuki kesinti oluşmaktadır. İddianamenin düzenlenmesiyle olaylar arasında hukuki kesinti olduğundan iddianamenin düzenlenmesinden sonra devam eden eylemler ise başka bir ceza soruşturmasının konusunu oluşturacaktır. Başka bir anlatımla sanık hakkında iddianame düzenlendikten sonra, sanık tarafından aynı suçun tekrar işlenmesi durumda, yeni ve ayrı bir suç söz konusu olacaktır.” Yar. 19. CD., E. 2019/34942 K. 2020/2753, 11.3.2020; Yar. CGK., E. 2014/37 K. 2015/47, 17.3.2015; Yar. 20. CD., E. 2015/12554 K. 2018/6001, 17.12.2018. 7394 s. Kanun’dan önceki dönemde Yargıtay, 213 s. VUK m.359’da düzenlenen kaçakçılık suçlarında hesap dönemlerini bir suç işleme kararında hukuki kesinti sebebi kabul etmekteydi. İddianame düzenlenmesinin bir suç işleme kararında hukuki kesinti gerekeşi yapılmasına ilişkin eleştiriler hesap dönemlerine ilişkin uygulamaya da yapılmıştır. Bu konuda bkz. SARSIKOĞLU, Şenel/ŞİŞMAN, Gülden, “Vergi Kaçakçılığı Suçlarında Zincirleme Suç”, **Mali Hukuk Dergisi**, C. 19, Sa. 220, 2023, s. 627-656, s. 632 vd.

⁸³ Aynı yönde bkz. ÖZBEK/DOĞAN/MERAKLI vd., s. 587-588; ÖZEN, **Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 1006.

III. ÖĞRETİDEKİ GÖRÜŞLERE VE YARGITAY KARARLARINA İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME

Yukarıda bir suç işleme kararı kavramı hem öğreti hem de Yargıtay perspektifinden ele alınmıştır. Bu başlık altında ise yukarıda incelenen konular ile ilgili genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Zincirleme suç önemli tartışmaların olduğu bir ceza hukuku kurumudur. Bir suç işleme kararı ise zincirleme suçun birleştirici unsuru olup bu unsura ilişkin tartışmalar ve belirlenecek tutum zincirleme suç kavramının bizatihi kendisine ve uygulama alanına etki etmektedir.

Soyut bir kavram olması nedeniyle bir suç işleme kararını somutlaştırmak ihtiyacı hâsıl olmuş, bunun için yukarıda yer verdiğimiz görüşler ileri sürülmüştür. Fakat gerek plan görüşü, gerek tasavvur ve diğer görüşler bir suç işleme kararı için gerekli kavramsal araçları tam olarak sağlayamamıştır. Bu görüşler incelendiğinde aradaki kavramsal sınırların belirsizliğini büyük ölçüde koruduğu ve işlevsel bir teorik altyapının tesis edilemediği görülmektedir⁸⁴. Bu noktada bir suç işleme kararı kavramı ve zincirleme suç kurumunun kaldırılması⁸⁵ ya da belli eleştiriler ile korunması seçenekleri ortaya çıkmaktadır. Biz zincirleme suçun Türk hukuk uygulamasında yerleşmiş olduğu ve çeşitli sorunlara rağmen mevcut sistemde işlevselliğini koruduğu kanaatindeyiz. Fakat bu durum bir suç işleme kararının nasıl ele alınması gerektiği sorusuna bir cevap verme ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Bunun için hem kuramsal hem de uygulama boyutuyla makul bir yaklaşımın ortaya konulması gerekmektedir.

A. Bir Suç İşleme Kararının Kuramsal Boyutuna İlişkin Değerlendirme

Bir suç işleme kararının kuramsal boyutu bu kavramın içeriğinin nasıl belirlenmesi gerektiğine ilişkindir. Bir suç işleme kararını açıklayan görüşlerden hangisinin kabul edilmesi gerektiği aşağıda yapılacak değerlendirmenin temel problemidir. Bu değerlendirme üç aşamadan oluşmaktadır. İlk olarak, bir suç işleme kararının neden dar yorumlanması gerektiği incelenecektir. Ardından, bir

⁸⁴ Bu kavramlar arasında en somut ve belirli olanı plan kavramıdır. Bu kavrama İtalyan Ceza Kanunu'nda zincirleme suçun subjektif unsuru olarak doğrudan yer verilmektedir. Buna rağmen yine de İtalyan uygulamasında yorum zorlukları ortaya çıkmıştır. Bkz. YALÇIN SANCAR, **Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Zincirleme Suç**, s. 254.

⁸⁵ Bir suç işleme kararı yapay bir kavramdır. Bu kavramın yapaylığı ispat çabalarından da anlaşılmaktadır. Fakat bir suç işleme kararının mutlak bir şekilde ispat edilmesi söz konusu değildir. Zincirleme suç kurumu bu nedenle Türk Ceza Kanunu'ndan çıkarılmalıdır. Bkz. ÖZBEK/DOĞAN/MERAKLI vd., s. 594-595. Zincirleme suç kurumunun kaldırılması veya artırım oranlarının caydırıcı hale getirilmesi görüşü için bkz. SARI, s. 170.

suç işleme kararının içerik açısından somutlaştırılmasının önemi üzerinde durulacaktır. Son olarak, yapılan değerlendirme doğrultusunda, bir suç işleme kararını açıklayan görüşlerden hangisinin kabul edilmesi gerektiği tespit edilecektir.

Bir suç işleme kararının dar veya geniş yorumlanması doğrudan zincirleme suçun uygulama alanını etkilemektedir. Bu nedenle zincirleme suç kavramının kendisine ilişkin bazı hususları açıklamamız gerekmektedir.

Zincirleme suç kavramının tarihsel olarak ortaya çıkış amacı cezalandırma- da şiddeti azaltmaktır. Orta çağdan bu yana geçen sürede zincirleme suç çeşitli değişimler geçirmiştir. Bununla birlikte, cezalandırmada şiddeti azaltma, haksız ve ağır cezaları önleme konusunda yine zincirleme suçta başvurulmuştur⁸⁶. Fakat bu gerekçenin yerindeliğinin sorgulanması için artık önemli gerekçeler vardır. Öncelikle modern ceza hukuku faile önemli hak ve güvenceler tanımıştır. Günümüzde maddi ceza hukuku, usul hukuku ve infaz hukuku cezaların şiddetini azaltan, fail lehine alternatif yol ve yaptırımlar içeren uygulamalar ile şekillenmiştir. Bugün katı bir cezalandırma rejimine dayanmayan bir hukuk sistemi egemen olup zincirleme suçun tarihsel olarak yüklediği anlam belirsizleşmiş, işlevi de azalmıştır⁸⁷. Bunun yanında zincirleme suçun tarihsel gelişimindeki ana dayanağı, aşırı cezalandırmanın önlenmesinden özellikle seri şekilde işlenen suçlarda ispat gibi güçlükleri aşmak, yargılamayı kolaylaştırıp basitleştirmeye dönmüştür⁸⁸. Örneğin, uzun süre boyunca devam eden cinsel saldırı gibi bir fiile ilişkin her bir suçu tek tek tespit ve ispat etmek çoğu zaman mümkün olmadığından zincirleme suç kavramı ile tek bir cezaya hükmedilmesi yargı makamlarının işini kolaylaştırmaktadır⁸⁹. Fakat ispat zorluğu gibi gerekçelerin bir suç

⁸⁶ ÖZTÜRK/ERDEM, s. 393; ZAFER, s. 468.

⁸⁷ Bu yönde bkz. “*Vaktiyle bazı Avrupa devletlerinde üç hırsızlık suçu işlemiş olana ölümlü cezası verilirdi. O zamanlarda böyle fahiş bir cezayı ortadan kaldırmak için “Müteselsil Suç” kavramına başvurmak adilce bir yoldu. Halen kaç defa işlenmiş olursa olsun hırsızlığın cezası ölümlü değildir. Kaldı ki özgürlüğü bağlayıcı cezaların içtimanda kanun hudutsuz bir toplama sistemi kabul etmemiş ve her ceza türüne içtimada azami sınır koymuştur. Böyle düşünülünce, “Müteselsil Suç” -bir bakıma- lüzumsuz bir kavram haline gelmiş sayılabilir.*” EREM/DANIŞMAN/ARTUK, s. 339. Yazarların bu açıklamasının 765 s. TCK döneminde mevcut bulunan cezaların içtimarı düzenlemesine (m.68) göre yapılmış olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. 5237 sayılı TCK’da cezaların içtimarı düzenlemesine yer verilmemiştir. Bununla birlikte 5275 s. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun m.99 bir kişi hakkında hükümlenen her bir cezanın birbirinden bağımsız olduğunu ifade etmektedir. 5275 s. Kanun m.107’de düzenlenen koşullu salıverilme hükümleri ile bazı istisnalar dışında cezaların infazına ilişkin sınırlamalar getirilmiştir. Fakat koşullu salıverilmenin şarta tabi olması ve geri alınabilme ihtimali teorik olarak çok uzun infaz sürelerine imkân tanımaktadır. Dolayısıyla koşullu salıverilmenin şartlarının yokluğu halinde mutlak bir üst sınır olmaksızın birden fazla ceza bağımsız olarak çektirilecektir. Bkz. KARAKAŞ DOĞAN, Fatma, “Türk Ceza Hukukunda Cezaların İçtimarı Kurumunun Düzenlenmesi Gerektiği Üzerine”, *Ankara Barosu Dergisi*, Sa. 3, 2011, s. 86-104, s. 92 vd.

⁸⁸ Bkz. HAKERİ, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 580.

⁸⁹ Bkz. ERDOĞAN, s. 137; KILIÇ, s. 275-276.

işleme kararının geniş bir yorumuna dayanak teşkil edemeyeceği kanaatindeyiz. İspat hukukuna ilişkin kurallar bellidir. Tek bir suç ile bir dizi suç arasında ispat hukuku anlamında niteliksel bir fark bulunmamaktadır. Zira zincirleme suçun konusu olan bütün suçların mahkeme tarafından incelenme ve araştırılma yükümü devam etmektedir. Bütün suçlar araştırıldıktan ve ispat kurallarına göre ispatlandıktan sonra cezanın belirlenmesi iş yükünün küçük bir kısmını teşkil edecektir. Dolayısıyla zincirleme suç mahkemenin yükünü aslında gerçekçi bir şekilde azaltmamaktadır. Aksi bir tutum zaten yargılama kurallarına aykırılık teşkil edecektir⁹⁰. Dolayısıyla uygulamadaki ispat zorlukları genel kaidelerin uygulanması veya başka hukuki araçlar ile giderilmelidir.

Zincirleme suç aşırı cezalandırmayı önlemeli, fakat suçluyu ödüllendiren, cezanın caydırıcılığını azaltan bir mekanizmaya da dönüşmemelidir⁹¹. Zincirleme suçun aşırı cezalandırmayı önlemesi için tek bir suç ile ortaya çıkan haksızlık ile bir suç işleme kararı neticesinde aynı suçun birden fazla işlenmesiyle ortaya çıkan kümülatif haksızlık arasında makul bir yakınlık olması gerekmektedir. Eğer her iki durumdaki haksızlık miktarları arasında makas açılırsa zincirleme suçun fail lehine haksız bir ödüllendirme mekanizmasına dönüşmesi kaçınılmazdır⁹². Somutlaştırmak gerekirse; zincirleme suçun uygulanabilmesi için bir hırsızlık veya dolandırıcılık fiili belli bir suç konusu veya belli bir miktar ile sınırlandırılmalıdır. Suçların ne zaman sona ereceği en geç ilk fiil işlenirken belli olmalıdır. Bu ancak önceden yapılacak genel bir plan ve proje ile mümkündür. Aksi takdirde fiili veya hukuki bir kesinti gerçekleşene kadar fail sınırsız sayıda suç işleme imkânına sahip olacaktır. Zincirleme suçta öngörülen artırım oranları da bu durumun oluşturacağı haksızlığı karşılamada yetersiz kalacaktır. Çünkü zincirleme suçta bir cezaya hükmedilmekte ve bu ceza sadece dörtte birinden dörtte üçüne kadar arttırılabilmektedir. Aynı suçu beş, on, yirmi veya daha fazla işleyen bir kişinin ortaya çıkardığı haksızlık miktarı ile zincirleme suçun yaptırım miktarı arasında büyük bir tutarsızlık vardır. Bu noktada, süreli hapis cezalarının ömür boyu hapis cezasına dönüşme riskini barındırdığı ileri sürülebilir. Bu görüşte haklılık payı da bulunmaktadır. Fakat koşullu salıverme hükümleri ile bu risk belli bir ölçüde karşılanmaktadır. Böyle bir duru-

⁹⁰ Bu eleştiri için bkz. HAKERİ, *Alman Ceza Hukuku'nda Müteselsil Suç*, s. 252.

⁹¹ Aynı yönde bkz. SOYASLAN, s. 262.

⁹² Zincirleme suçun failer için hakkaniyete aykırı bir ayrıcalık sağladığı yönünde bkz. ROXIN, s. 872; JESCHEK/WEIGEND, s. 714. Zincirleme suç kavramına, işlenen pek çok suçtan dolayı adeta bir iskonto sağladığı, seri suç failerini kayırdığı, organize suçları ve suç iradesini destekleyen hukuki bir imkânla dönüştüğü şeklindeki eleştiriler için bkz. ŞEKER, İdris, “Zincirleme Suç”, *Adalet Dergisi*, Sa. 36, 2010, s. 94-121, s. 96-97.

mun ortaya çıkmaması adına birden fazla cezanın bağımsız olarak infazına ilişkin bir üst sınır getirilmesi de yerinde olacaktır. Bu şekilde uygulamanın aşırı cezalardan kaçınmak adına bir suç işleme kararını geniş yorumlama ihtiyacının önüne geçilebilecektir.

Zincirleme suç kavramının tarihsel misyonundaki zayıflama, istisnai niteliği ve geniş uygulamanın ortaya çıkaracağı sakıncalar bir suç işleme kavramının dar yorumlanması gerektiğini açıkça göstermektedir. Bir suç işleme kararına ilişkin makul bir görüş de daraltıcı bir yorumu benimsemelidir.

Bir suç işleme kararına ilişkin ikinci incelememiz bu kavramın içeriğinin somutlaştırılmasına ilişkindir. Makul bir görüşün bir suç işleme kararını dar yorumlaması dışında ona somut bir içerik sunması gerektiği kanaatindeyiz. Aksi takdirde sübjektif bir kavramı yine istek, tasavvur, amaç gibi soyut kavramlar ile tanımlamaya çalışmak bir suç işleme kararının içeriğini boşaltacak ve bir varsayıma dönüşmesine neden olacaktır. Böyle bir durumda hakimler teorik sorunlar ile uğraşmak yerine sadece objektif şartlara dayanarak zincirleme suçun varlığını tespit etmeye çalışacaktır. Nitekim Yargıtay teorik olarak plan görüşünü kabul ettiğini belirttiği halde dahi bir suç işleme kararını göz ardı edip objektif şartlara dayanmak eğilimindedir. Bu nedenle bir suç işleme kararı gibi soyut bir kavramı yine istek veya tasavvur gibi belirsiz ve içeriksiz bir kavram ile açıklamak bu kavramın işlevsiz kalmasına neden olacaktır.

Bu açıklamalar çerçevesinde bir suç işleme kararı için en uygun görüşün plan görüşü olduğu kanaatindeyiz. Önceden yapılan bir planın aranması, yer, zaman, mağdur ve suçun işleniş tarzı gibi suçun esaslı unsurlarına ilişkin bir belirleme yapılması kavramsal içeriği somutlaştırmaktadır. Bunun yanında, plan görüşü belli bir esneklik ile yorumlandığında zincirleme suçun uygulama alanını makul bir şekilde daraltacaktır. Diğer görüşler ise daha çok bir suç işleme kararını ve dolayısıyla zincirleme suçun uygulama alanını genişletme eğilimindedir. Sonuç olarak her iki kriter açısından yaptığımız değerlendirmede plan görüşünün bir suç işleme kararı için en uygun görüş olduğu anlaşılmaktadır.

B. Yargıtay İçtihatları ile Bu İçtihatların Fail, Mağdur ve Toplum Üzerindeki Etkilerine İlişkin Değerlendirme

Bir suç işleme kararına ilişkin ikinci değerlendirme uygulamaya ve onun fail, mağdur ve toplum üzerindeki dolaylı yansımalarına ilişkindir. Yukarıda Yargıtay içtihatları somut olay ve kararlar bağlamında eleştirel bir incelemeye tabi tutulmuştur. Bu başlıkta ise genel bir değerlendirme yapılacaktır.

Yargıtay’ın bir suç işleme kararına ilişkin içtihatları tutarsızlıklar içermektedir. Yargıtay’ın yerleşik içtihatlarında plan görüşünün kabul edildiği ifade edilmekte, fakat pek çok olayda plan görüşü ve hatta diğer görüşlerin kapsamını aşacak şekilde genel bir saik birliğine varan kararlar verilmektedir. Yargıtay’ın plan görüşünü kabul etmeye devam edip bu görüşe aykırı kararlar vermesi çelişki arz etmektedir. Yargıtay’ın yaklaşımı bir suç işleme kararının teorik altyapısına ve amacına aykırı şekilde çok genişletici bir yorumu içermektedir. Önceden alınan bir karar veya plan olmaksızın sınırsız sayıda uyuşturucu ticareti, hırsızlık, kaçakçılık veya cinsel saldırı suçu bu yoruma göre işlenebilecektir. Genel bir kazanç veya cinsel yararlanma saiki bir suç işleme kararı olarak kabul edildiğinde, haksızlık ve ceza arasındaki ilişki ortadan kalkmakta ve failler adeta işleyebildikleri kadar suç işlemeleri için teşvik edilmektedir. İddianame düzenlenene veya fiili bir kesinti gerçekleşene kadar işlenen suçlar artık bir istatistik sorununa dönüşmektedir.

Ceza hukukunun amacı adaletin sağlanması ve toplumsal düzenin korunmasıdır. Eğer bir ceza hukuku kurumu buna hizmet etmiyorsa ya ilga edilmeli ya da ıslah edilmelidir. Bir suç işleme kararı gibi belirsiz bir kavramı somutlaştırmak için somut kriterler belirleyen Yargıtay, genellikle işlenen suçlar arasındaki süreyi dikkate almaktadır. Her ne kadar sürenin mutlak bir ölçüt olmadığı kabul edilse de bir suç işleme kararının varlığında süre kriteri çoğu zaman belirleyici olmaktadır. Bu şekilde objektif kriterlere yaslanan içtihatlar, zincirleme suçun temel ve kurucu nitelikteki unsuru olan bir suç işleme kararını önemsiz ve ikincil nitelikte bir kavrama dönüştürmektedir. Yargıtay’ın yaklaşımı objektif kriterler çerçevesinde şekillendiğinden bir suç işleme kararının ve onu açıklayan görüşlerin uygulama açısından bir önemi ve karşılığı fiilen kalmamaktadır. Bu haliyle Yargıtay içtihatları sabit bir teorik bir çerçeveye oturmamakta, çoğu durumda bütün teorilere aşan genişlikte pratiğe odaklı bir bakış açısı görülmektedir.

Yargıtay’ın mevcut yaklaşımı, genel bir saikle işlenen cinsel saldırı, uyuşturucu imal ve ticareti, resmî belgede sahtecilik, kaçakçılık, hırsızlık ve diğer pek çok suçun hukuki veya fiili bir kesintiye kadar bir suç işleme kararı altında işlendiğini kabul etmektedir. Yargıtay’ın bu uygulaması gerçek içtima hükümleri çerçevesinde bağımsız olarak cezalandırılacak pek çok suçun cezasız kalmasına neden olmaktadır⁹³. Bu durumun teorik olarak tutarsız ve yanlış olduğunu

⁹³ İşlenecek fiillerin en azından esaslı unsurlarıyla planlanmasının aranmadığı durumlarda failin ömür boyu işleyeceği bütün hırsızlık suçlarından (objektif şartları taşımak kaydıyla) zincirleme şekilde sorumlu tutulması mümkün olacaktır. Bu durum zincirleme suçun hukuki mahiyetine ve ceza adaletine aykırı olacaktır. Bkz. ÖZTOP, s. 93.

yukarıda ifade etmiştik. Nitekim bu eleştirinin çalışmamızda yer verdiğimiz çeşitli kararlarda, ilk derece, özel daire veya karşı oylarda da tartışıldığını görmekteyiz.

Yargıtay'ın bu konudaki yaklaşımının cezaların caydırıcılığı bakımından faile, adalet duygusunun kaybolması bakımından topluma ve yargılamanın göz ardı edilen süjesi olarak mağdura bakan başka olumsuz sonuçları da bulunmaktadır.

Yargıtay'ın mevcut uygulamasının ana sorunu fail lehine aşırı bir yarar sağlaması, bağımsız cezalandırılması gereken pek çok suçun cezasız kalmasıdır. Bu durum cezalandırmanın caydırıcılık yönünü çok büyük ölçüde zedelemektedir. Bu durumda suç failleri zincirleme suç kurumuna güvenerek mümkün olduğunca çok suç işleme eğiliminde olacaktır⁹⁴. Hakkında tek bir cezaya hükmedilen failin cezası, zincirleme suç çerçevesinde en yüksek oranda arttırılsa bile bir suçluyu suç işlemekten alıkoyan, korkutan bir etkiye sahip olmayacaktır. Bu nedenle bir suç işleme kararına ilişkin uygulamanın en kötü sonuçlarından birinin cezanın caydırıcılığında oluşan aşınma olduğu düşüncesindeyiz.

Cezanın caydırıcılığı faile ilişkin bir mevzudur. Yargıtay kararlarının bir de toplumsal etkisi bulunmaktadır. İşlenen pek çok suçun bir suç işleme kararı altına sokularak cezalandırılmadığı bir yerde toplumda güçlü bir cezasızlık algısı oluşacaktır. Cezasızlık algısı toplumda adalet duygusunun yitimine neden olmaktadır. Bu durumda adli mekanizmaların faili ödüllendirip, suç mağdurlarını, toplumu ve suçtan uzak duran vatandaşları cezalandırdığı hissiyatı topluma hakim olur⁹⁵. Suçların cezasız kalması, suç korkusunu artıracak ve korkunun toplum psikolojisinde baskın bir duygu haline gelmesine neden olacaktır. Cezasızlık algısının, bireyleri suçtan alıkoyan psikolojik bariyerleri ortadan kaldırarak toplam suç oranını artırması ve bunun sonucunda toplumsal bağların zayıflayarak çözülmeye başlaması, ortaya çıkması muhtemel diğer sosyal sonuçlardır.

⁹⁴ Bu konuda farklı bir görüşe değinmekte fayda bulunmaktadır. Bir suç işleme kararı ile faile tek bir ceza verilmesini failin tehlikeliği üzerinden eleştiren görüşler bulunmaktadır. Özellikle pozitivist yazarlar plan yaparak seri hırsızlık suçu işleyen failin plansız ve arada bir hırsızlık işleyen kişilerden daha tehlikeli olduğunu, bu nedenle bir suç işleme kararının fail lehine değil bilakis aleyhine bir durum olması gerektiğini ileri sürmektedir. Bkz. YALÇIN SANCAR, *Yeni Türk Ceza Kanunu'nda Zincirleme Suç*, s. 258.

⁹⁵ İşlenen suçların gerektiği gibi cezalandırılmaması, toplumda suçun yozlaştırıcı etkisi (*Korruptionswirkung*) olarak ifade edilen bir sonuca yol açmaktadır. Bkz. DENCKER, Friedrich, "Erfolg und Schuldidee, zur Diskussion um die systematische und sachliche Bedeutung des Erfolges im Strafrecht", *Gedächtnisschrift für Armin Kaufmann*, Köln, Carl Heymanns Verlag, 1989, s. 451.

Son olarak Yargıtay’ın mevcut yaklaşımının mağdur yönüne bakacağız. Yargıtay’ın yaklaşımı aynı zamanda fail ve mağdur arasındaki dengeyi gözetmeyen, mağduru dışlayan bir yaklaşıma sahiptir. Devlet ile birey arasındaki güç asimetrisi nedeniyle zayıf olan bireyin korunması kaygısı modern ceza hukukunun karakterini şekillendirmiştir. Aşırı güçlenen devlet aygıtı karşısında bireyleri gereksiz takibattan, haksız ithamlardan ve aşırı cezalardan korumak için modern ceza hukuku fail lehine pek çok ilke ve norm ihdas etmiştir. Fakat bu aşamada da mağdur ihmal edilmiştir. Nitekim mağdurun ceza sürecindeki konumunun yeniden ele alınması daha sonra önemli bir akım haline gelmiştir⁹⁶. Zincirleme suç fail lehine olan kurumlardan biridir. Yargı pratiği de failin lehine olan bu kurumu geniş yorumlama eğilimindedir. Bu durum yukarıda bahsettiğimiz modern ceza hukukunun karakteri ile uyumlu gibi görünebilir. Fakat sosyal değişimlerin, devlet ve birey kavramlarındaki dönüşümlerin ceza hukukuna yansımaları kaçınılmazdır. 20. ve 21. yüzyılda ihtiyacımız olan yaklaşım fail ve onun haklarının yanında mağdura ve topluma da odaklanmak ve ikisi arasında adil bir denge kurmaktır. Nitekim işlenen pek çok suç doğrudan bir gerçek kişiyi mağdur etmektedir. Örneğin, müteaddit olarak aynı failin istismarına uğrayan bir çocuğun mağduriyetini, her bir suç fiilinde yaşadığı maddi ve manevi zararı bir suç işleme kararı ile bütünleştirmek ve sadece tek bir cezaya hükmedip arttırmak gidermeyecektir. Burada failin cezalandırılma biçimi, mağduru cezalandırma biçimine dönüşmemelidir. Yargıtay’ın bir suç işleme kararına ilişkin yaklaşımı bu nedenle mağduru da göz ardı etmektedir.

SONUÇ

Bu çalışmamızda bir suç işleme kararının kuramsal ve uygulama boyutları eleştirel bir perspektifle incelenmiştir. Bu çerçevede ilk olarak bir suç işleme kararını açıklamaya çalışan görüşler değerlendirilerek en makul görüş tespit edilmeye çalışılmıştır. İkinci olarak da Yargıtay içtihatlarının içerik analizi yapılarak Yargıtay’ın bir suç işleme kararını nasıl yorumladığı araştırılmıştır.

Bir suç işleme kararının kuramsal boyutuna ilişkin incelemede bu kavramı; önceden kurulması gereken bir plan, fiillerin tümüne ilişkin bir tasavvur, failin hareketleri arasında bulunması gereken sübjektif bağ, birden çok suç işleme isteği ve amaç birliği olarak açıklayan görüşler ele alınmıştır. Bunun neticesinde söz konusu görüşlerin temel aldığı istek, tasavvur, amaç gibi kavramların belir-

⁹⁶ SOKULLU-AKINCI, Füsün, **Viktimooloji (Mağdurbilim)**, 2. Baskı, Beta Basım Yayın Dağıtım, 2008, s. 3 vd.

siz ve soyut nitelikte olduğu ve bir suç işleme kararının içeriğini somutlaştırmak açısından yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Plan görüşünün ise diğer görüşlere göre daha somut bir çerçeve sunması ve bir suç işleme kararını dar yorumlaması nedeniyle bir suç işleme kararı kavramına esas alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bir suç işleme kararına ilişkin Yargısal içtihatlar incelendiğinde; pek çok kararda plan görüşünün kabul edildiği ifade edilmesine rağmen somut uygulamanın bu kabul ile tutarsız ve çelişkili olduğu, bu kavramın Yargıtay içtihatlarında genel bir saik birliğine varacak ölçüde geniş yorumlandığı, zincirleme suçlu belirlerken başta süre kriteri olmak üzere objektif kriterlerin varlığına ağırlık verildiği, bir suç işleme kararının çoğu olayda incelenmeden bir karine olarak kabul edildiği tespit edilmiştir. Yargıtay'ın bir suç işleme kararına ilişkin yaklaşımının teknik olarak zincirleme suçun yanlış uygulanması, pek çok suçun cezasız kalması gibi doğrudan sonuçları bulunmaktadır. Ancak Yargıtay'ın bu konudaki yaklaşımının fail, mağdur ve toplum üzerinde oluşan dolaylı etkileri de önem arz etmektedir. Bu yaklaşım bir diğer yandan cezalandırmanın caydırıcılığını zedelemekte, toplumda cezasızlık algısına neden olmakta ve suç mağdurlarının göz ardı edilmesine neden olmaktadır.

Anlaşılabacağı üzere bir suç işleme kararına ilişkin tartışmalar zincirleme suç kavramını, cezanın işlevlerini, cezalandırmaya ilişkin toplumsal ve bireysel algıyı güçlü bir şekilde etkilemektedir. Bu uygulamanın doğrudan ve dolaylı sonuçları bir suç işleme kararının ceza hukukunun tali ve önemsiz bir konusu olarak değerlendirilemeyeceğini göstermektedir.

Bir suç işleme kararına ilişkin sorunların teşhisinden sonra tespit edilen sorunlara iki temel çözüm ileri sürülebilir. İlki zincirleme suçun kaldırılması, ikincisi de zincirleme suçlu bir suç işleme kararının dar bir yorumuyla benimseyip uygulamaktır. Biz de ikinci yaklaşımı benimsemekteyiz. Bu nedenle bir suç işleme kararının içeriğinde plan görüşünün temel alınması gerektiğini düşünüyoruz. Böylece Yargıtay'ın bir suç işleme kararını neredeyse genel bir saik birliğine kadar genişleten yaklaşımı yerine daha tutarlı ve adil bir uygulama mümkün olabilecektir. Yine benimsediğimiz yaklaşım zincirleme suçun alanını daraltarak cezanın caydırıcılığı, toplumdaki cezasızlık algısı ve mağdur üzerindeki olumsuz etkiler gibi dolaylı sorunların azalmasına katkıda bulunacaktır. Fakat bir suç işleme kararının dar yorumlanması tek başına yetersiz bir çözümdür. Bunun yanında zincirleme suç kapsamında hükmedilen cezanın artırım oranları arasındaki makasın genişletilmesi yerinde olacaktır. Bu şekilde işlenen suçların sayısına ve bu suçların oluşturduğu haksızlığa uygun bir ceza miktarının belir-

lenmesi imkânı ortaya çıkacaktır. Zira mevcut artırım oranlarının, özellikle seri işlenen suçlarda ortaya çıkan haksızlığı karşılayabilmesi mümkün değildir. Son olarak aşırı cezalandırma çekincesinin Yargıtay’ın bir suç işleme kararını geniş yorumlama ihtiyacında önemli bir dayanak olduğu görülmektedir. Bunun için bağımsız cezaların ayrı ayrı infazında bir üst sınırın kabul edilmesi veya aşırı cezalandırmayı önleyecek diğer alternatif düzenlemelerin uygulamaya konulması bu çekincenin ortadan kalkmasını sağlayacaktır.

Bir suç işleme kararına ilişkin bu çalışma eleştirel bir inceleme yoluyla sorunların teşhisine ve çözümüne yönelik bir çabanın ifadesidir. Bu çalışma ile bir suç işleme kararına ilişkin özellikle yargı içtihatlarında yer alan sorunlara dikkati çekmek ve literatürdeki bir eksikliğin giderilmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır. Fakat literatürdeki eksikliğin giderilmesi için yeni ve özgün çalışmaların artması ve tartışmaların zenginleşmesi gerekmektedir.

Hakem Değerlendirmesi : Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması : Yazar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek : Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Peer-review : *Externally peer-reviewed.*

Conflict of Interest : *The author has no conflict of interest to declare.*

Grant Support : *The author declared that this study has received no financial support.*

KAYNAKÇA

AKBULUT, Berrin, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 11. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2024.

ARTUÇ, Mustafa, “Zincirleme Suç”, **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 3, Sa. 28, 2008, s. 45-66.

ARTUK, Mehmet Emin/GÖKÇEN, Ahmet/ALŞAHİN, M. Emin/ÇAKIR, Kerim, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 18. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024.

BATI, Murat/İNÇİ, Zekiye Özen “7394 Sayılı Kanunla Vergi Kaçakçılığı Suçunda (VUK m.359) Yapılan Değişikliklere Dair Değerlendirmeler”, **Vergi Sorunları Dergisi**, C. 45, Sa. 406, 2022, s. 30-48.

BAUMANN, Jürgen/WEBER, Ulrich/MITSCH, Wolfgang/EISELE, Jörg, **Strafrecht Allgemeiner Teil**, 13. Auflage, Verlag Ernst und Werner Gieseking, Bielefeld, 2021.

CENTEL, Nur/ZAFER, Hamide/ÇAKMUT, Özlem, **Türk Ceza Hukukuna Giriş**, 9. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2016.

DEMİRBAŞ, Timur, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 19. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2024.

DEMİREL, Muhammed/KARTAL, Melik, “The Conditions for the Application of Successive Crime in the Turkish Criminal Code”, **İstanbul Hukuk Mecmuası**, C. 77, Sa. 1, 2019, s. 451-462.

DENCKER, Friedrich, “Erfolg und Schuldidee, zur Diskussion um die systematische und sachliche Bedeutung des Erfolges im Strafrecht”, **Gedächtnisschrift für Armin Kaufmann**, Köln, Carl Heymanns Verlag, 1989.

DÖNMEZER, Sulhi/ERMAN, Sahir, **Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II**, 15. Baskı, Der Yayınları, İstanbul, 2021.

DÜLGER, Murat Volkan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2023.

ERDOĞAN, Yağmur Müge, **Zincirleme Suç**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2023.

EREM, Faruk/DANIŞMAN, Ahmet/ARTUK, Mehmet Emin, **Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1997.

- FISCHER, Thomas, **Beck’sche Kurz-Kommentar- Strafgesetzbuch und Nebengesetze**, Verlag C. H. Beck, Münschen, 2015.
- GEDİK, Doğan, **Ceza Muhakemesinde Şüpheden Sanık Yararlanır İlkesi**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.
- HAFIZOĞULLARI, Zeki/ÖZEN, Muharrem, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, USA Yayınları, Ankara, 2022.
- HAKERİ, Hakan, “Alman Ceza Hukuku’nda Müteselsil Suç”, **Kamu Hukuku Arşivi**, C. 2, Sa. 3, 1999, s. 239-266.
- HAKERİ, Hakan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.
- HEINRICH, Bernd, **Strafrecht Allgemeiner Teil**, 7. Auflage, Verlag w. Kohlhammer, Stuttgart 2022.
- İÇEL, Kayıhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4. Baskı, Beta Yayınevi, İstanbul, 2017.
- İÇEL, Kayıhan, **Suçların İçtimai (Genel Bilgiler - Fikri İçtima - Müteselsil Suçlar - Görünüşte İçtima)**, Sermet Matbaası, İstanbul, 1972.
- JESCHEK, Hans-Heinrich/WEIGEND, Thomas, **Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil**, 5. Auflage, Duncker und Humboldt Verlag, Berlin, 1996.
- KARAKAŞ DOĞAN, Fatma, “Türk Ceza Hukukunda Cezaların İçtimai Kurumunun Düzenlenmesi Gerekliği Üzerine”, **Ankara Barosu Dergisi**, Sa. 3, 2011, s. 86-104.
- KILIÇ, Ahmet, **Suçların İçtimai Bağlamında Fiil teklifi**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2023.
- KOCA, Mahmut/ÜZÜLMEZ, İlhan, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 17. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2024.
- KÜHL, Kristian, **Strafrecht Allgemeiner Teil**, 7. Auflage, Verlag Franz Vahlen, Münschen, 2012.
- Lexpera Veri Tabanı, <https://www.lexpera.com.tr/>.
- MALKOÇ, İsmail, **Açıklamalı-İçtihatlı 5237 Sayılı Yeni Türk Ceza Kanunu (Madde 1-81)**, 1. Cilt, 4. Baskı, Ankara, 2013.
- ÖNDER, Ayhan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Cilt II-III, 2. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 1992.
- ÖZBEK, Veli Özer/DOĞAN, Koray/MERAKLI, Serkan/BACAKSIZ, Pınar/BAŞBÜYÜK, İsa, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 14. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2024.
- ÖZEN, Mustafa, **Öğreti ve Uygulama Işığında Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2022.
- ÖZEN, Mustafa, **Suçların İçtimai (Zincirleme Suç - Fikri İçtima - Bileşik Suç)**, (Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku (Ceza ve Ceza Usul Hukuku) Anabilim Dalı), 2008.

- ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 20. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2024.
- ÖZGENÇ, İzzet, **Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi**, 3. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara 2005.
- ÖZTOP, Mustafa Necmeddin, **Yargıtay Kararları Işığında Zincirleme Suç**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2013.
- ÖZTÜRK, Bahri/ERDEM, Mustafa Ruhan **Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku**, 24. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2023.
- ÖZTÜRK, Mustafa Kağan, **Ceza Hukukunda Zincirleme Suç**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2022.
- ROXIN, Claus, **Strafrecht Allgemeiner Teil Band II**, Verlag C. H. Beck, München, 2003.
- SARI, İsmail, “Zincirleme Suç”, **Adalet Dergisi**, Sa. 47, 2013, s. 154-172.
- SARSIKOĞLU, Şenel/ŞİŞMAN, Gülden, “Vergi Kaçakçılığı Suçlarında Zincirleme Suç”, **Mali Hukuk Dergisi**, C. 19, Sa. 220, 2023, s. 627-656.
- ŞEKER, İdris, “Zincirleme Suç”, **Adalet Dergisi**, Sa. 36, 2010, s. 94-121.
- SOKULLU-AKINCI, Füsün, **Viktimoloji (Mağdurbilim)**, 2. Baskı, Beta Basım Yayım Dağıtım, 2008.
- SOYASLAN, Doğan, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara, 2022.
- TOROSLU, Nevzat/TOROSLU, Haluk, **Ceza Hukuku Genel Kısım**, 24. Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, 2018.
- TOSUN, Öztekin, “Müselnel Suçlar”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, C. 22, Sa. 1-4, 1957, s. 124-149.
- USTA, Sinem, **Zincirleme Suç**, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü), 2011.
- YALÇIN SANCAR, Türkan, “Yeni Türk Ceza Kanunu’nda Zincirleme Suç”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Sa. 70, 2007, s. 244-259.
- YALÇIN SANCAR, Türkan, **Müteselsil Suç**, Seçkin Yayınevi, Ankara, 1995.
- YALVAÇ, Gürsel, **İçtihatlı Türk Ceza Kanunu**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2008.
- Yargıtay Karar Arama, <https://karararama.yargitay.gov.tr/>
- YAŞAR, Osman/GÖKCAN, Hasan Tahsin/ARTUÇ, Mustafa, **Yorumlu-Uygulamalı Türk Ceza Kanunu, 1. Cilt (md.1.-144)**, 2. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2014.
- YURTCAN, Erdener, **Yeni Türk Ceza Kanunu ve Yorumu**, 2. Baskı, Kazancı Kitap Yayıncılık, İstanbul, 2006.
- ZAFER, Hamide, **Ceza Hukuku Genel Hükümler (TCK m.1-75)**, 8. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2021.